

דברי משיח היתשלייה

התוועדות אחרון של פסח

●
מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

●
בלתי מוגה

הוספה: ימי משיח תשנ"ג

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

ה' תהא שנת פדות דגולה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת חג הפסח – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות אחרון של פסח תשל"ח – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשל"ח" חלק שלישי (שמכינים עתה לדפוס).
בתור הוספה, בא יומן מתקופה זו בשנת ה'תשנ"ג (כקביעות שנה זו בימי השנה) – תדפיס מתוך "ימי משיח – ה'תשנ"ג" חלק ב' (שמכינים עתה לדפוס).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ והיומן² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"–תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח–ט, תשמ"ז ותשנ"ג–ד), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

י"ג ניסן ה'תשפ"ד (ה' תהא שנת פדות דגולה),

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

(1) המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ונדפס בקונטרס כ"ח סיון תנש"א, ואח"כ בסה"מ פסח ח"ב. בהוצאה זו נדפס הנחה בלתי מוגה (נדפס גם שם בהוספות). השיחות תורגמו לראשונה ללה"ק מתוך שיחות קודש תשל"ח.

(2) היומן נערך ע"פ יומן "בית משיח 770" ויומן "בית חיינו" (כפר חב"ד), בתוספת פרטים ותיקונים ע"פ סרטי וידיאו.

בס"ד. אחרון של פסח ה'תשל"ח*

הנחה בלתי מוגה

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות¹. ומביא על זה כ"ק אדמו"ר בהמאמר שאמרו לפני שלשים שנה² [ודברי צדיקים קיימים לעד³, ועאכו"כ תורתם, דהתורה היא נצחית⁴] דאיתא בזהר ח"ג⁵ כימי, כיום מבעי לי' דהא בחד זמנא נפקו, וכמ"ש (בזכירת גאולת מצרים) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים גו'⁶, וא"כ למה נאמר כימי לשון רבים. ומבאר על זה בהמאמר שם, דזמן יציאת מצרים עד גאולה העתידה לבוא במהרה בימינו אמן הם ימי צאתך מארץ מצרים, וכמאמר⁷ בכל דור ודור [ובכל יום ויום⁸] חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא [היום⁸] ממצרים. ואראנו נפלאות קאי על הגילוי דגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו אמן, אבל גם גילוי זה שייך לימי צאתך מארץ מצרים, שהרי הכתוב מייחס ומדמה אותם זה עם זה, שהאראנו נפלאות יהי' כימי צאתך מארץ מצרים. וצריך להבין מהי השייכות שבין גאולת מצרים להאראנו נפלאות דגאולה העתידה, אשר משום זה הכתוב מייחס ומדמה אותם זה לזה. ואע"פ שיש לומר דכוונת הכתוב היא לומר שלעתיד לבוא יהיו נפלאות אפילו בערך לימי צאתך מארץ מצרים⁹ (ולא שיציאת מצרים דומה להגאולה העתידה), מ"מ מסדר הכתוב שמתחיל כימי צאתך מארץ מצרים גו' ואינו אומר אראנו נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים מובן שעיקר ההדגשה היא (לא בגודל העילוי שבגאולה העתידה, כי אם) בהדמיון לימי צאתך מארץ מצרים, אשר הגאולה העתידה תהי' בדומה לימי צאתך מארץ מצרים, ולכאורה איך מדמין הגאולה העתידה לימי צאתך מארץ מצרים. והנה מהענינים העיקריים דיציאת מצרים (שדוגמתם יהי' בגאולה העתידה) הן הנפלאות שאירעו, וכמו שמצינו שגם הפרטים שביציאת מצרים (שיהיו גם לעתיד לבוא) נזכרים עניני נפלאות,

תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע' שטט. ועוד.

(4) תניא רפי"ז.

(5) קעו, א.

(6) פ' ראה טז, ג.

(7) נוסח הגש"פ, מפסחים קטז, ב (במשנה).

(8) ביאור-הוספת אדה"ז בתניא רפמ"ז.

(9) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפו ואילך).

* מאמר זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשוח שליט"א, ונדפס בקונטרס כ"ח סיון תנש"א, ואח"כ בסה"מ פסח ח"ב ע' רמ ואילך. בהוצאה זו נדפס הנחה בלתי מוגה. לכמה מעניני המאמר – ראה שיחת מוצאי ש"פ אחרי (לקמן ע' 275 ואילך).

(1) מיכה ז, טו.

(2) ד"ה זה תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 159 ואילך).

(3) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע'

וכמ"ש¹⁰ (בהפטרות אחרון של פסח) והיתה מסילה לשאר עמו גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים, שזה קאי על קריעת ים סוף שהי' ענין של ניסים ונפלאות.

והנה עוד אמרו רז"ל¹¹ ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח, וצריך להבין (כמו שמדייק בהמאמר שלפני זה¹²) מהו ענין הזכירה דיציאת מצרים לעתיד לבוא. דמוכן הטעם שמזכירין יציאת מצרים בלילות¹³, דהגלות נמשל ללילה¹³, כי ע"י זכירה זו מתחזק הבטחון הגמור בהשי"ת על הגאולה העתידה, דאע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא¹⁴. וגם מובן מפני מה מזכירין יציאת מצרים גם בימים¹⁵, אף שהגאולה נמשלה ליום, כי כל הגאולות שהיו עד עתה לא היו גאולות שלימות (כי הי' אחריהן גלות¹⁶), ובמילא שייך התחזקות הבטחון בגאולה העתידה שתהי' גאולה שלימה, אבל מפני מה יזכירו יציאת מצרים גם לימות המשיח כשתהי' גאולה שלימה. ואדרבה, הרי הגאולה העתידה תהי' גאולה נעלית יותר מגאולת מצרים, וא"כ מה שייך אז להזכיר גאולת מצרים שלמטה הימנה. ואף שזכירת יציאת מצרים בימות המשיח תהי' באופן של טפל בלבד¹¹, אבל מ"מ הרי ענין שהוא טפל ע"פ תורה אין זה שאינו במציאות כלל ח"ו, כי אם שהוא מציאות באופן של טפל, וא"כ הרי יש ענין וחשיבות בזכירת יציאת מצרים לעתיד לבוא. ויתירה מזו, הנה זה גופא שלעתיד לבוא יזכירו יציאת מצרים נלמד (לא מפסוק המדבר בלעתיד לבוא, כי אם) מפסוק המדבר ביציאת מצרים, כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, והיינו שהכח, החיות וההתחלה דזכירת יציאת מצרים לעתיד לבוא נמשך מיציאת מצרים, ועד"ז גם כללות הגאולה העתידה כלולה בגאולת מצרים, וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים גו' (בלשון רבים), שגאולת מצרים כוללת כל הגאולות עד הגאולה העתידה, אראנו נפלאות. וצריך להבין הענין בזה.

ויובן כל זה ע"פ המבואר בשער האמונה לכ"ק אדמו"ר האמצעי¹⁷ שבכללות יש בניסים ב' סוגים, א' ניסים המלוכשים בטבע וב' ניסים שלמעלה מהטבע.

הי"ב). וראה חבקוק ב, ג.

15) רמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אדה"ז סס"ז ס"א. ועוד.

16) ראה תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

מכילתא בשלח טו, א.

17) פט"ו (ל, א ואילך).

10) ישע"י יא, טז.

11) ברכות יב, ב.

12) ד"ה כי בחפזון (סה"מ שם ע' 151).

13) ראה תו"א שמות נא, רע"א.

14) נוסח „אני מאמין“ הנדפס בסידורים וכו' ע"פ פיה"מ להרמב"ם הקדמה לפ' חלק היסוד

ובניסים המלובשים בטבע ישנם כמה דרגות, ניסים ע"ד נס חנוכה ופורים (כנזכר בשער האמונה שם), שאע"פ שמברכים עליהם שעשה ניסים לאבותינו, מ"מ היו מלובשים בטבע, ועד ש(בנס פורים) אפילו אחר הנס ה' מצב של העלם והסתר, שהרי גם אז נקראת אסתר, דאסתר הוא על שם ההסתר, כמאמר¹⁸ אסתר מן התורה מנין ואנכי¹⁹ הסתר אסתר גו'. למטה מזה (היינו בהתלבשות יותר בטבע) הם הניסים דארבעה צריכים להודות²⁰, דחולה שנתרפא הרי סיבת רפואתו היתה בעיקר ע"י סממני הרפואה, כי אף שזהו ע"י ברכת הקב"ה מ"מ הרפואה באה ע"י סממני הרפואה, וכן מי שהי' חבוש בבית האסורים ויצא [בהתנאים שבזה, שהי' מעונה בכבלי ברזל וכו', כמבואר בסדר ברכות הנהנין לאדמו"ר הזקן²¹], הרי ברוב המקרים היציאה באה ע"י השתדלות (והתורה על הרוב תדבר²²), וכן יורדי הים כשיעלו ממנו, הרי עמידת רוח סערה בים היא ע"י שישתוק הים מזעפו, וכן הולכי מדבריות הו"ע שבטבע. ולמטה מזה הם הניסים שענינם כדרשת רז"ל²³ עה"פ²⁴ עושה נפלאות לבדו שאפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו, שהנס הוא באופן כזה עד שכל סדר ההשתלשלות אינו מכיר שהוא נס כי אם לבדו, עצמותו ומהותו ית' בלבד, ועד שהקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף²⁵. והניסים שלמעלה מהטבע הם הניסים הגלויים, שבהם נעשה שידוד הטבע, בדוגמת נס יציאת מצרים וקריעת ים סוף.

והנה בניסים המלובשים בלבושי הטבע (עד שאפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו) יש ב' קצוות, מצד אחד הם לכאורה [ולא רק, לכאורה] כי אם שכן הוא באמת, שהרי אין מכיר בנס זה כי אם עצמותו ומהותו ית' (לבדו) [לבדו] למטה מהניסים שלמעלה מהטבע, שהרי הטבע מכסה עליהם, אבל לאידך, הרי אין בעל הנס מכיר בנסו כי אם עצמותו ומהותו בלבד, שנס זה נמשך מעצמותו ומהותו ית', וצריך להבין איך אפשר להיות שהטבע יכסה על נס הנמשך מעצמותו ומהותו ית' (לבדו).

אך הענין הוא, דיש מעלה בניסים המלובשים בטבע לגבי הניסים שלמעלה מהטבע. וכמבואר בשער האמונה²⁶, דבניסים שלמעלה מהטבע כיון שעל ידם הוא שידוד ושינוי הטבע לכן הנס הוא באופן גלוי, אך מ"מ הגילוי הוא

23 נדה לא, א.
24 תהלים עב, יח.
25 שבת קיח, ב.
26 שם (ל, ב).

18 חולין קלט, ב.
19 וילך לא, יח.
20 ברכות נד, ב.
21 פי"ג ה"ב.
22 ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

באופן של נפלאות, מלשון פלא, שלגבי ידיעת והשגת האדם הוא באופן של מופלא ופלא, שהאדם אינו יכול להשיגו. דהשגת האדם היא רק במציאות הנס, אבל במהותו, היינו איך פעל הנס (שלמעלה מהטבע) שינוי בהטבע, בזה אין השגה. דהגם שנאמר²⁷ והרביתי את אותותי ואת מופתי בארץ מצרים, שהניסים הגלויים פעלו בגלוי בארץ, מ"מ הרי אי אפשר להשיג איך שהלמעלה מהטבע פעל בטבע. משא"כ בניסים המלובשים בטבע אף שמציאות הנס אינה בגלוי, כי אין רואים נס בגלוי, מ"מ הרי מהות הנס הוא בגלוי, שהרי האדם משיג ותופס בשכלו איך התרפא החולה, והחבוש יצא מבית האסורים, ויורדי הים עלו ממנו, והולכי מדבריות הגיעו לשוב.

אמנם לעתיד לבוא נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהפלא דלעתיד יהי' בזה שמהות הנפלאות שלמעלה מהשגה ולמעלה מלבושי הטבע יהי' בגלוי באופן דאראנו, שיהי' נראה טבע ונס ביחד, והנס אינו סותר טבע וטבע אינו סותר נס.

והנה התחלת אופן הגילוי דלעתיד (שיהיו הנפלאות באופן גלוי) הי' בשעת יציאת מצרים, שע"י הברורים בעבודת פרך בגלות, עבדים היינו לפרעה במצרים²⁸, לפרעה מלך קשה ובמצרים מדינה קשה²⁹, ובכל זאת עמדו בניסיון, הנה זה הביא שויוציאנו ה' (אלקינו משם³⁰) ביד חזקה גו', האותות ומופתים שבשעת יציאת מצרים, כי ע"י עבודתם הוציאו הניצוצי קדושה שהיו במצרים, עד שוינצלו את מצרים³¹. ועי"ז באו אח"כ לקריעת ים סוף [הסיום וחותרם דיציאת מצרים] וראו בגילוי גם מהות הנס שלמעלה מהטבע, כמ"ש³² זה א-לי ואנוהו גו', דכאו"א הי' מראה אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים³³, וכמ"ש³⁴ וירא ישראל את היד הגדולה גו', שלא היתה סתירה בין טבע לנס, מעין אופן הגילוי דלעתיד שהנפלאות יהיו בגילוי באופן דאראנו.

והנה הסיפור דיציאת מצרים צ"ל בשעה שיש פסח מצה ומרור מונחים לפניך³⁵ (בהוספת תיבת „פסח“, כמו שהיו אומרים בזמן שבית המקדש הי' קיים³⁶,

27) וארא ז, ג.

28) ואתחנן ו, כא.

29) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יד.

30) ראה הגש"פ שם.

31) בא יב, לו.

32) בשלח טו, ב.

33) מכילתא ופרש"י בשלח שם. זח"ב סד, ב.

34) א. ובכ"מ.

35) בשלח לד, לא.

36) נוסח הגש"פ, ממכילתא בא יג, ח.

37) שבלי הלקט סרי"ח. וראה פרש"י בא שם.

שיבנה במהרה בימינו), כי יציאת מצרים קשורה עם ענין הפסח, וכמ"ש³⁷ ופסח ה' על הפתח, היינו שהגילוי דנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה הי' ע"י מלכות דא"ס³⁸ עד ספירת המלכות. וגילוי זה הי' התחלה לקריעת ים סוף.

וע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות, כולל גם בגלות הראשון כשהי' גילוי המהות בשעת קריעת ים סוף, דראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, הנה זהו הכנה להגילויים דלעתיד, דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, בביאת משיח צדקנו יבוא ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלמה, ובמהרה בימינו.

תער"ב-תרע"ו ע' סז. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקכד. סד"ה ויהי בחצי הלילה תשי"ז (סה"מ פסח ח"א ע' עג). וש"נ.

(37) בא יב, כג. וראה פרש"י שם, יא.
(38) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה ואילך. סה"מ

בס"ד. התוועדות אחרון של פסח ה'תשל"ח*

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

אח"כ ציוה להכריז אודות הסדר ושמי שלא נטל ידיו יטול, ולנגן "אתה בחרתנו"].

א. כבר דובר כמה פעמים, שכאשר כמה ענינים בקדושה חלים ביחד, יש בזה ענין נעלה, כי נוסף לכך שכל אחד מהם קובע ברכה לעצמו, הנה כאשר הם חלים ביחד – יש ענין נעלה בזה.

אבל מובן, שמכיון שהם חלים ביחד, מוכרחת להיות נקודה משותפת וצד השוה ביניהם. כי מכיון שהם ענינים של קדושה, שקדושה היא אמת, לא יתכן שמבלי שתהי' שייכות ביניהם הם יחולו ביחד, ועד שייעשו מציאות אחת.

ובנוגע לעניננו, כן מובן גם בנוגע לעניני אחרון של פסח, כולל סעודת משיח – שענינה של סעודה זו נתגלה ע"י נשיא דורנו¹ שהבעש"ט גילה שזוהי סעודה הקשורה עם משיח –

שיש בזה שלושה ענינים: זה קשור עם משיח, עם הבעש"ט, ועם נשיא דורנו, שהוא הממלא מקום (ועד באופן שהוא ממלא את כל הענינים) של כל הנשיאים, עד לנשיא הראשון – שזהו "גואל ראשון הוא גואל אחרון"² – משיח, שענינו קשור גם עם ענין הנשיא, כמדובר כמה פעמים שמשח הוא הן מה"שבעה רועים" והן מה"שמונה נסיכי אדם"³, וע"פ המבואר בדרושי חנוכה⁴ ש"שבעה רועים" הם פנימיים ו"שמונה נסיכי אדם" הם מקיפים, מובן שבמשיח יהיו שני הענינים, שמחבר פנימיים עם מקיפים, שביכלתו לחבר מקיף ופנימי מכיון שהוא למעלה משניהם. וזהו גם הפירוש ד"נשיא", שהוא מוגבה שלא בערך.

ב. בענין של נשיא יש שני קצוות, ע"ד כפי שזהו בספירת המלכות:

מצד אחד נאמר שהוא למעלה באין ערוך מכל העם, עד בל' המשנה⁵ "אין על גביו אלא ה' אלקיו", וזהו גם הפירוש הפשוט של "נשיא" – שהוא מנושא ולמעלה מהעם (כנ"ל),

(2) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שעה פ' להאריז"ל פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב. לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך.

(3) מיכה ה, ד. סוכה נב, ב.

(4) תו"א מקץ לג, ג ואילך.

(5) הוריות י, א. וראה רמב"ם הל' שגגות פט"ו ה"ו.

(* תוכן מסי"ג-יח הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (בשילוב שיחת מוצאי ש"פ אחרי שנה זו), ונרפס בלקו"ש חט"ז ע' 231 ואילך. בהוצאה זו נדפס הנחה בלתי מוגה.

(1) "היום יום" כב ניסן, אחש"פ. שה"ש תש"ב ע' 109. תש"ג ע' 118 (לקו"ד ח"ג תסא, סע"ב).

ומאידיך גיסא – מזה גופא שהוא הנשיא של העם מוכח שיש לו איזו שייכות עמהם. וכמ"ש הרמב"ם בספרו יד החזקה⁶ שהמלך "לבו הוא לב כל קהל ישראל", שבלב תלוי כל מציאות האדם; לא יתכן מציאות חי בלי לב אפילו לרגע, כידוע השקלא וטריא בזה בשו"ת החכם צבי⁷ וכו' וכו'⁸, ויתירה מזה – כמ"ש רש"י בפירושו על התורה⁹ [שהכוונה בזה היא שכן הוא גם בעולם הפשט, עולם העשי¹⁰, בגלוי] ש"הנשיא הוא הכל", לא רק הלב, אלא גם הראש והכבד¹¹, עד כל הרמ"ח איברים ושס"ה גידים – "הכל".

אבל אין הכוונה שמעלת המלך והנשיא היא צירוף הפרטים של העם, אלא הפירוש הוא שנעשית מציאות חדשה שהיא באין ערוך לעם, כמ"ש הלשון¹² "משכמו ומעלה גבוה מכל העם", שמכיון שכתוב תיבת "גבוה" ב"תורת אמת"¹³, הכוונה היא לגבהות אמיתית שבאין ערוך, וזהו "מכל העם", אפילו מהתאחדות ראשי העם. וזהו "משכמו", ועאכ"כ מראשו, שזהו עיקר המלך, עד ל"מלך ביפיו תחזינה עיניך"¹⁴ – כתר המלך שהוא לגמרי באין ערוך לעם.

ואותו ענין מצינו גם אצל הבעש"ט, כידוע אגרת ר' מענדל'ע מהורודוק¹⁵ ש"אחד הי' וכו'", ועד"ז מובן בפשטות בנוגע למשיח.

ג. הצד השווה שביניהם – מובן מאגרת הקודש הידועה של הבעש"ט¹⁶ שמש"ח ענה לו על שאלתו "אימתי קאתי מר" – "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה",

דמזה רואים שע"י הפצת תורת הבעש"ט, שזהו מהותו של הבעש"ט, בא הענין דמשיח, ובזה גופא – "אתי מר", גילוי המשיח, שזהו עיקר ענינו.

והענין דהפצת המעיינות חוצה נפעל בפועל – כפי שראינו בעיני בשר – ע"י נשיא דורנו, שהיתה לו מסירת נפש בפועל על הפצת המעיינות חוצה, כולל ענין זה גופא (שהפצת המעיינות מביאה ל"אתי מר"), והוא גם גילה את הענין שגילה הבעש"ט שזוהי סעודת משיח.

ד. בנוגע לסעודת משיח, הרי דובר כמה פעמים הענין בזה. והוא, שאע"פ שענינו של משיח יהי' ש"יילמד תורה את כל העם כולו¹⁷, וכדאיתא בקהלת רבה¹⁸ שתורת עולם

12) שמואל-א ט, ב.

13) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

14) ישע"י לג, יז.

15) פרי הארץ (זיטאמיר, תרכ"ז) ל, ב.

16) נדפסה בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחילתו.

17) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. וראה לקר"ת צו יז, א"ב. שער האמונה (לאדהאמ"צ) פנ"ו (פט, א ואילך). סהמ"צ להצ"צ קי, ב ואילך. סה"מ תרח"ץ ס"ע ר ואילך. ועוד.

18) פ"ב, א. פי"א, ח.

6) הלי' מלכים פ"ג ה"ו.

7) סימן עד.

8) ראה סה"מ תרפ"ז ע' קטז (תשי"א ע' 186) הערה

ד"ה אי אפשר.

9) חוקת כא, כא.

10) ראה ע"ח (הובא בנגיד ומצוה בתחלתו. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בסופה) ומשנת חסידים (מס' חיוב הנשמות פ"א מ"ב). הובאו ונתבארו בלקר"ת ח"ד תשע"א, א. ועוד – נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36 הערה 57.

11) ראה זח"ג קנג, א.

הזה "הבל היא לפני תורתו של משיח", והלימוד יהי' בתכלית השלימות עד באופן של ראי', כידוע¹⁹, אבל זה יהי' קשור עם הבנה והידיעה – החידוש של סעודת משיח הוא, שיש את הענינים באופן של אכילה עד שנעשה "דם ובשר כבשרו"²⁰.

ובזה יש ענין נפלא שרואים דוקא בנוגע לאכילת מצה בחג הפסח:

איתא בחסידות²¹ ("חכמת האמת"²²) הלשון שכאשר אוכלים מצה אוכלים אלקות. ולכאורה אינו מובן: הרי ידוע תורת האריז"ל²³ עה"פ²⁴ "כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם" שפירושו ה"מוצא פי ה'", הניצוץ האלקי (נקודת האלקות), שבלחם, הרי שבכל דבר שאוכלים – אוכלים את ניצוץ הקדושה? ומכל מקום איתא הלשון שכאשר אוכלים מצה אוכלים אלקות רק בנוגע למצה.

אלא הענין בזה הוא, שבנוגע למצה איתא בזהר²⁵ שזהו "מיכלא דמהימנותא" – מאכל של אמונה.

שאמיתת ענין האמונה הוא רק בעצמות ומהות בלבד. על כל הארות וגילויים – היכן שרק יש הארה וגילוי – שייך להביא ראיות, ועכ"פ למצוא איזו שייכות וערך לזה; דוקא בעצמות ומהות שהוא באין ערוך לגמרי ולא שייך בזה כלל הענין דהבנה והשגה ותפיסא – יש את ענין האמונה בלבד.

בכלל הרי מבואר בלקו"ת ד"ה "וידעת"²⁶ [ועד"ז בדרושים על "וידעת" שלאחרי זה²⁷] שיש ענינים שקודם יש בהם אמונה ולעתיד לבוא יהיו באופן של ידיעה; ולעתיד לבוא גופא נמצאים בעלי' תמידית, כדאיתא בגמרא בסיום מסכת ברכות ש"תלמידי חכמים אין להם מנוחה . . בעולם הבא שנאמר²⁸ ילכו מחיל אל חיל גו". אבל זה שייך רק בגילויים ששייך בהם השגה, שינוי והתחלקות; משא"כ בעצמות ומהות תמיד (בכל השתלשלות הדורות) יהי' רק ענין האמונה.

ועד"ז לאידך גיסא – האמונה בעצמות ומהות ישנה תמיד אצל כל אחד מישראל באיזה מצב שיהי', ולא שייך שלא תהי' ח"ו האמונה בעצמות ומהות, ועד שאפילו קודם מתן תורה, במצרים, כשבני ישראל עמדו בתכלית השפלות²⁹, נאמר על כל אחד מישראל שהוא אינו רק "בני מאמינים" אלא הוא גם "מאמינים"³⁰ [שגם זה שייך לפסח,

19) שער האמונה שם פ"ס (צד, א ואילך). סה"מ תרצ"ט ס"ע 207 ואילך.

20) ראה תניא פ"ה (ט, סע"ב).

21) המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ס (ע' ע).

22) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד.

23) ל"ת וספר הליקוטים להאריז"ל עה"פ שבהערה

הבאה. וראה תו"א בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת שם יג,

ב ואילך. מטות פב, א. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב

ע' תקעה. וש"נ. אוה"ת שלח (כרך ו) ע' איתשע ואילך.

וש"נ. סה"מ ה'ש"ת ע' כו. תש"ח ע' 98-99. סה"מ

י"ב-י"ג תמוז ע' קצג. וש"נ.

24) עקב ח, ג.

25) ראה זח"ב מא, א. קפג, ב.

26) ואתחנן ז, ב ואילך.

27) ראה אוה"ת ואתחנן ע' קעה ואילך. וראה גם ד"ה

כימי צאתך תשל"ז (סה"מ פסח ח"ב ע' רלה).

28) תהלים פד, ח.

29) ראה ז"ח ר"פ יתרו.

30) שבת צז, א.

כי "בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים"³¹], ועד"ז הוא לעולם אצל כל אחד מישראל באיזה מצב שיהי', עד ש"גם בשעת החטא היתה באמונה איתו"³², "באמונה" לשון אמונה, כמובן ופשוט.

וזהו הענין ד"לא שנית"³³ כפי שזהו אצל בני ישראל כאן למטה, שהאמונה אינה משתנית וכו'.

ה. אמנם, יתכן שהאמונה תישאר באופן מקיף ולא תפעל על הכחות הפנימיים, ועאכו"כ בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, ש"המעשה הוא העיקר"³⁴; והתכלית היא שיהי' "ורעה אמונה"³⁵, להמשיך את האמונה בפנימיות, כמבואר בהדרושים³⁶.

וזהו הענין דאכילת מצה, שאוכלים את המצה, "מיכלא דמהימנותא", עד באופן (כמ"ש הלשון בהמשך "וככה"²¹) שזה נעשה "דם ובשר כבשרו".

וזהו הענין שיהי' לעתיד לבוא – ש"כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"³⁷, היינו שאע"פ שיהיו חילוקים מ"קטנם" עד "גדולם", כדאיתא הלשון במקום אחר³⁸ שמשיח ילמד תורה עם האבות ומשה רבינו, ובמילא מובן שאין זה בדומה להשגה דמשה והאבות וכו'; אמנם זה שייך רק בענינים שבהשגה, אבל שם תהי' (גם) הידיעה ב"אותי" – עצמות ומהות – באופן שזה לכולם, ידיעה לא מלשון השגה אלא אמונה באופן של ידיעה, שרואה את זה באופן ברור.

ובזה יש שני פרטים: מצד אחד יהי' "כמים לים מכסים"³⁹, כיסוי אחד לכולם – באופן מקיף; אבל מצד שני זה דומה לים המכסה באופן שהנבראים שבים נעשים חדורים לגמרי ודבר אחד עם מציאות הים, עד כשיטת רבן שמעון בן גמליאל וכו'⁴⁰, וכמבואר⁴¹ בנוגע לנבראים דעלמא דאתכסיא (שעליהם הוא המשל מדגים שבים).

ומזה מובן גם בנוגע לאכילת "מיכלא דמהימנותא", שהאמונה נמשכת בפנימיות עד שנעשית "דם ובשר כבשרו".

ו. ועד"ז מובן בנוגע לאכילת מצה בכל ימי הפסח, עד בימים האחרונים של פסח, ש"הכל הולך אחר החיתום"⁴².

ואע"פ שהחויב דאכילת מצה הוא לכאורה לא רק בלילה הראשון, ורק כזית וכו'⁴³ – זהו רק בנוגע לעיקר המצוה והחויב, אבל גם באכילת מצוה דכל שבעת הימים מקיימים

31) ראה מכילתא בשלח יד, לא. יל"ש בשלח רמז רמ.
 32) תניא ספכ"ד.
 33) מלאכי ג, ו.
 34) אבות פ"א מי"ז.
 35) תהלים לז, ג.
 36) לקו"ת שם ד, ב.
 37) ירמיי לא, לד.
 38) ראה זבחים כב, א. מקואות פ"ו מ"ז ובתויו"ט שם. וראה לקו"ש חג הפסח שנה זו (ח"ז ע' 75) ובהערה 42 שם.
 39) ראה סה"מ תרס"ב ע' שנ ואילך.
 40) ברכות יב, א.
 41) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתע"ה סל"ב.
 42) ראה סה"מ תש"ט ע"ס 123.

מצוה, וגם בנוגע לאכילת מצה זו איתא שאוכלים אלקות (דלא כתוב שזהו רק בנוגע לכזית הראשון וכו').

[וכפי שמצינו בכמה מצוות שהחייב שלהם הוא בזמן מסויים; אבל מקיימים את המצוה גם כשעושים את זה בזמן אחר.

ולדוגמא: בנוגע למצות תלמוד תורה [שענין התורה נכלל גם ב"כמים לים מכסים" – לפי המובן מזה שהרמב"ם מביא את הפסוק בסיום הלכות תשובה⁴⁴ לגבי זה שבימות המשיח "תרבה הדעה והחכמה"], אומרת הגמרא⁴⁵ [כמובא בהתוועדות שלפני זה⁴⁶] שיוצאים י"ח ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית". אבל ח"ו לומר שאם לומדים נוסף על פרק אחד שחרית וכו' זהו ענין של רשות, מצוה דרבנן, או הידור מצוה; זוהי אותה מצוה עם אותו תוקף⁴⁷.

ועד"ז הוא גם בנוגע למצות תפילין, שבזמננו מניחים תפילין רק לקריאת שמע ותפילת שחרית; אבל מובן שגם כאשר מניחים את התפילין עוד פעם בזמן אחר ביום, אפילו לאחר תפילת מנחה, מקיימים מצות עשה מן התורה⁴⁸.

ואדרבה: עי"ז שהמצוה היא ענין של רשות, שזהו ברשותו, רואים עד כמה הוא "להוט" ("פארקאכט") בה וכו'.

ורק בערך לתוקף החיוב בזמן החיוב – נקרא קיום המצוה בזמן הזה רשות.

ומכל זה מובן, שהענין שמצה היא "מיכלא דמהימנותא" הוא עד לרגע האחרון של פסח. וכידוע גם הדיוק⁴⁹ במ"ש⁵⁰ "מצות יאכל את שבעת הימים" ולא "בשבעת הימים", שהמצוה מאכילה את ז' הימים וכו'.

ז. וזהו ענינה של סעודת משיח – שבדיוק כמו שכללות ענין המצה בפסח קשור עם אמונה בעצמות ומהות שבזה כולם בשוה, כנ"ל, כמו כן בסעודתו של משיח הוא ענין האכילה דוקא, מעשה דוקא, שזהו אצל כולם בשוה.

ובאכילת המצה מונח הענין הכי עמוק, דאע"פ שנאמר⁵¹ שזה קשור עם "קטנות אבא" – מונח בזה "גדלות אבא"⁵², עד גדלות שני ולמעלה יותר. וההוכחה לזה (שבקטנות אבא יש למעלה יותר אפילו מגדלות שני) היא מזה גופא שנאמר שבקטנות נמצא הגדלות עד גדלות שני, שזה שייך רק מפני שבזה נמצא גם מלמעלה יותר מגדלות שני.

49) לקו"ת צו יב, א. סידור (עם דא"ח) רחצ, ב.

50) בא יג, ז.

51) ראה לקו"ת שם.

52) המשך וככה הנ"ל פנ"ה (ע' סא ואילך).

44) פ"ט ה"ב.

45) מנחות צט, ב. וראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.

46) שיחת י"א ניסן (לעיל ס"ע 194).

47) ראה אוה"פ' ראה ס"ע תשמב.

48) ראה טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סל"ז ס"ב.

ובזה מובאת הראי' מזה ש"אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן⁵³ (ויש גורסין⁵⁴ פת), "היינו שלא מביאים ראי' מבר דעת, ואפילו לא מ"מופלא הסמוך לאיש"⁵⁵, ואפילו לא מקטן שהגיע לחינוך;

ואע"פ ש"בוצין בוצין מקטפי" ידיע⁵⁶ – הרי זהו רק כאשר הקטן שייך לענין הידיעה, אבל כאן מובאת הראי' מתינוק שיכול לטעום טעם דגן (או פת), שזהו הרבה לפני זה – דזהו מפני שזה שייך לענין האמונה ד"כולם ידעו אותי", שבוה כולם בשוה.

ולכן זה קשור עם המעשה דאכילת הסעודה – שבענין המעשה כל בני ישראל הם בשוה; וכמדובר כמה פעמים⁵⁷ שמשה רבינו ויהודי פשוט מניחים את אותו זוג תפילין עם אותן פרשיות ובתים ורצועות; בנוגע לכוונה יכולים להיות חילוקים מן הקצה אל הקצה, מלמעלה מעלה עד הקצה ההפכי, אבל בנוגע למעשה כולם שוים.

ח. וזהו החידוש שגילה הרבי נשיא דורנו שגילה הבעש"ט – שבאחרון של פסח יאכלו את סעודת משיח.

דלכאורה, הי' ראוי שילמדו את מדרשי רז"ל המבארים את סעודתו של משיח עם שור הבר והליתן וכו'?

אלא שעניני שור הבר והליתן הם ענינים של גילויים שבהם יש התחלקויות ודרגות, כמובן מהמבואר בדרושים המבארים ענינים אלו; והחידוש דסעודת משיח הוא שכולם אוכלים את אותה מצה, "מיכלא דאסוותא"⁵⁸, שזה פותח את הדרך, ומכין ומביא לעיקר – "מיכלא דמהימנותא" – בשוה.

ט. ובנוגע לעניננו – הרי עומדים בעקבתא דמשיחא וכו', וכאן באים ואומרים שאוכלים ביחד עם משיח והבעש"ט ונשיא דורנו, שהיתה לו מסירת נפש על הפצת המעיינות, ומעיינים לומר ("מ'זאגט מיט אַ ברייטקייט") שאוכלים עמהם את אותו "כזית" (או יותר מ"כזית" וכו'), וכיצד זה יתכן?

אלא דמכיון שהתורה היא "תורת אמת", הנה כל מה שאומרת התורה הוא אמת מא' עד ת', שאלו הם כל אותיות הא"ב [כדאיתא בירושלמי⁵⁹ "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים"⁶⁰], וכך מבואר בשיחות של נשיא דורנו, ומזה מובן שכך הוא האמת.

1048); "י"ב תמוז תשכ"ח (שיחות קודש ח"ב ע' 282). ועוד.

58) זח"ב פגג, ב.

59) סנהדרין פ"א ה"א.

60) ישעי' מד, ו.

53) ברכות מ, ס"א.

54) ראה ב"ר פט"ו, ז.

55) נזיר כט, ב. תמורה ב, ב.

56) ברכות מח, א.

57) שיחות: ש"פ קרח תשכ"ב (לקו"ש ח"ד ס"ע

ויהי רצון, שזה ימהר שנאכל עם משיח נשמה בגוף, ונלך בעגלא דידן לקבל פני עצמות ומהות – עד כמה ששייך ענין הקבלה שם; אבל עד כמה שזה כן שייך – שתהי' הקבלה,

ובעגלא דידן, "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'"⁶¹, נשמות בגופים, ונגאלין מיד.

[אחרי שיחה זו ניגנו ניגון].

י. ציוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כימי צאתך (נדפס לעיל).

– שיחה ב' –

יא. דובר לעיל אודות הענין דסעודתו של משיח, הקשורה עם אכילת מצה – "מיכלא דמהימנותא", כולל האמונה ד"כולם ידעו אותי".

ועד"ז גם ידוע המנהג⁶² שהונהג ע"י נשיא בישראל ונמסר לנו ע"י נשיא בישראל, שבסעודה זו לא רק יאכלו מצה הקשורה עם אמונה, אלא גם ישתו יין, וד' כוסות, כמבואר בכמה מקומות⁶³ ובכמה זמנים, ואין הענין דורש לכפול הדברים.

מסתמא בודאי יקיימו את המנהג דשתיית ד' כוסות, וכמדובר כמה פעמים⁶⁴ שהד' כוסות הן כנגד הד' כוסות שיהיו לעתיד לבוא, שזה קשור עם הימים האחרונים של פסח, כמובא (במאמר) משער האמונה⁶⁵ שהענין דקריעת ים סוף הוא מעין לעתיד לבוא.

וע"פ המבואר בספר המצוות להצ"צ⁶⁶ בנוגע למשיח שיש בו דרגת רב ודרגת מלך – אפשר לומר ההסברה בדרך אפשר שכנגד ב' הענינים שבמשיח הם שני הענינים בסעודתו של משיח:

כנגד הענין שמשיח הוא מלך – הוא הענין דאכילת מצה; וכנגד ענין הרב שבו – הוא שתיית היין, כי "יינה של תורה" כולל את כל חלקי התורה, ובפרט כפי שמתגלים ע"י תורת הבעש"ט (שהיא תורתו של משיח), ובפרט כפי שנמשכת באופן ד"יתפרנסון"⁶⁷ ע"י חסידות חב"ד.

ועוד ענין בזה: העבודה צריכה להיות מתוך שמחה וטוב לבב⁶⁸, כידוע תורת הבעש"ט⁶⁹ על "עזוב תעזוב עמו"⁷⁰, לא באופן דסיגופים ותעניות ועינוי הגוף, אלא צריך

61) שם מ, ה. תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך). וראה מק"מ

בהקדמה לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

62) ראה רמב"ם סוף הל' לולב.

63) "היום יום" כח שבט. אגרות-קודש אדמו"ר

מהוריי"צ ח"ג ע' שכה. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות

סט"ז (עג, ב). וש"נ.

70) משפטים כג, ה.

64) ראה לקו"ש ח"ז ס"ע 276 ואילך.

65) רפטי"ז.

66) קיא, רע"א.

להיות הקצה השני בקו השמחה, כמ"ש⁷¹ "עבדו את ה' בשמחה", וכמבואר גם בתניא⁷² גודל ענין השמחה בכל מקום ובכל זמן.

ולכן, כשעומדים באחרון של פסח, תכלית השלימות בענין האמונה באופן ד"רעה אמונה", שהאמונה תומשך בפנימיות – זהו גם הזמן לשתות ד' כוסות של יין, שהוא "סועד את הלב" (כהדין בזה⁷³), וגם ועיקר – "יין ישמח גוי"⁷⁴;

ובפרט ע"פ המבואר בחסידות⁷⁵ שענין היין הוא לגלות את הדבר הנעלם, שהפנימיות של יהודי הוא טוב, ורק שאצל כמה מהם זהו בהעלם והסתר – שע"י "נכנס יין" נעשה "יצא סוד"⁷⁶, מתגלית הפנימיות.

ומפסח ממשיכים את זה על כל השנה כולה, כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁷ שאדמו"ר הזקן לא הכניס בסידורו את התיבות "חסל סידור פסח" כי פסח אינו מסתיים, וזה נמשך בכל ימות השנה (יותר⁷⁸ מימים טובים ושבתות).

יב. ובנוגע למעשה בפועל:

מכיון שסיימו עכשיו את הענין ד"מבצע פסח", יש לבוא מזה ל"מבצע חינוך", כמדובר בארוכה בהתוועדות הקודמת⁷⁹ השייכות דענין החינוך לחג הפסח,

וכמובן בפשטות מזה שבעת יציאת מצרים היתה הלידה דעם ישראל (כמבואר ביחזקאל⁸⁰), שלאחר שילד נולד צריכים לחנכו ולחזקו ולהרגילו וכו' עד לתכלית השלימות, החל מענין האמונה, שזהו בליל א' דפסח וכל ימי הפסח הקשורים עם אמונה, כנ"ל, ואח"כ, כשמתבגר, באופן דהבנה והשגה.

ואח"כ בא מבצע אהבת ישראל, הקשור ג"כ עם יציאת מצרים, כמ"ש⁸¹ "זכרתי לך תחת נעורייך גוי", שזהו החסד של בני ישראל להקב"ה, שחסד הוא הלוש וחיצוניות דענין האהבה; ועד"ז גם מלמעלה למטה כתיב⁸² "אהבתי אתכם אמר ה'", כאהבת האב לבנו הקטן כו'; והרי היו"ט פסח הוא כנגד אברהם אבינו⁸³ שהוא "אברהם אוהבי"⁸⁴.

התכלית דיציאת מצרים היתה – "תעבדון את האלקים על ההר הזה"⁸⁵, מתן תורה, והרי ההכנה למתן תורה היא מעין הענין, שלכן בתור הכנה למתן תורה היו המצוות

79 ד"ה כי ישאלך בנך די"א ניסן (לעיל ע' 161). שיחה שבהערה 46 (לעיל ע' 199).

80 טז, א ואילך.

81 ירמ" ב, ב.

82 מלאכי א, ב.

83 זח"ג רנז, ב.

84 ישע"י מא, ח.

85 שמות ג, יב.

71 תהלים ק, ב.

72 פכ"ו. ועוד.

73 ברכות לה, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סתע"א ס"ב.

74 תהלים קד, טו.

75 לקו"ת סוכות עט, ד. ובכ"מ.

76 עירובין סה, סע"א.

77 סה"ש תש"ג ע' 75. הגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים בסופה.

78 ראה לקו"ש ח"ה ע' 173 ובהערות שם.

שניתנו להם במרה⁸⁶, ועד שעוד קודם לכן, כשהיו עדיין במצרים לפני הגאולה, נאמרה פרשה ארוכה בתורה, עם ההדגשה "בארץ מצרים לאמר"⁸⁷, שזוהי פרשת "החודש הזה לכם", התחלת כל הגאולות עד לגאולה העתידה⁸⁸ – שמכל זה מובנת השייכות למבצע תורה.

ועד"ז במבצע תפילין מובן בפשטות הקשר ליציאת מצרים – דבפרשיות "קדש" ו"והי' כי יביאך"⁸⁹ ישנו התוכן דיציאת מצרים.

ועד"ז מבצע מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמי', נרות שבת קודש, כשרות האכילה ושת' וטהרת המשפחה, כמדובר (בהתוועדות שלפני זה⁹⁰) בארוכה השייכות דכל ענינים אלו לחודש ניסן וכו'.

ושתהי' ההתעסקות בכל ענינים אלו ביתר שאת וביתר עוז, ובפרט אחרי ששותים את הד' כוסות שכל אחת מהן היא רביעית⁹¹, "כוסי רוי"⁹² – שזוהי ההכנה לענין ד"כוסי רוי" לעתיד לבוא⁹³ – שיוצאים מכל מדידות והגבלות, ובמילא צריכה להיות ההתעסקות במבצעים באופן של למעלה ממדידה והגבלה.

ועוד נקודה בזה: אחרי פסח בא זמן הקיץ, שאז מסתיימים הלימודים בבתי הספר, וזהו הזמן המתאים לפעול ביתר שאת בענין החינוך עם הזולת; ועד"ז גם בחינוך עם עצמו, שהקיץ לא יהי' בקו השני וכו', אלא באופן שאז עומד "שמש"⁹⁴ ומגן ה' אלקים" בגילוי⁹⁵, כמדובר ע"י רבותינו נשיאינו.

ו"המעשה הוא העיקר" – שנקיים את "מנהג ישראל תורה הוא"⁹⁶ שכבר נתפרסם בכמה מקומות, לשתות ד' כוסות,

ולקחת את המבצעים הנ"ל, ש"מפקחין על צרכי ציבור בשבת"⁹⁷ גם כשזהו יו"ט שחל להיות בשבת,

ושזה יהי' מתוך שמחה ועונג, שזהו הענין דשבת ויו"ט⁹⁸.

93) ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"א.
94) תהלים פד, יב.
95) ראה לקו"ש ח"א ע' 4.
96) ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. רמ"א יו"ד
סטע"ו ס"ד. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתצ"ד
סט"ז. ועוד.
97) ראה שבת קנ, א. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סש"ו
ס"ו (סי"ב).

86) ראה סנהדרין נו, ב.
87) בא יב, א.
88) ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ תש"ח ע'
159). ד"ה הנ"ל שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 235).
89) שם יג, א ואילך.
90) שיחה שבהערה 46 (לעיל ע' 199-200).
91) שו"ע אדה"ז שם סתע"ב סי"ז.
92) תהלים כג, ה.

— שיחה ג' —

יג. בהמשך להמדובר אודות מבצע תורה וכו' – הרי ישנו המנהג לעשות "כינוס תורה" ביום ד"אסרו חג בעבותים"⁹⁹, וכנהוג לומר ענין בתור השתתפות בזה – נאמר ענין בקיצור, כפי רשיון הזמן.

כבר דובר כמה פעמים שנוסף לענינים שהם בשוה בכל השנים, ישנו החידוש והלימוד מהקביעות של כל שנה בפני עצמה, ועד"ז בנוגע לשנה זו, שבשנה זו חג הפסח חל להיות בשבת.

ובנוגע לזה דובר¹⁰⁰, שאע"פ שהענין דתוספת מחול על הקודש הוא (כפי שמביא אדמו"ר הזקן¹⁰¹) מצות עשה "בכל מקום שנאמר שבות", מכל מקום יש בזה יתרון בשבת לגבי יו"ט (וזוהי מעלת קביעות שנה זו שהיו"ט חל בשבת).

ואע"פ שבגמרא¹⁰² לומדים את עיקר הענין דתוספת מחול על הקודש מיום הכיפורים [שהקביעות דיום הכיפורים נעשה עי"ז ש"ישראל קדשינהו לזמנים"¹⁰³, ע"י הקביעות דראש השנה יודעים מתי הוא "בעשור לחודש"¹⁰⁴, אבל ביום הכיפורים יש (גם) את הענין שנקרא "שבת שבתון"¹⁰⁵, וגם אין ביום הכיפורים את ההיתר למלאכת אוכל נפש, כבשאר ימים טובים], ומזה לומדים בנוגע לשבת ויו"ט, מכל מקום ענין התוספת שבשבת הוא גדול יותר מאשר ביו"ט.

יד. והביאור בזה:

א) לשיטת הרס"ג – הענין דתוספת מחול על הקודש הוא חיוב מן התורה דוקא ביום הכיפורים ובשבת, משא"כ ביו"ט זהו או מדרבנן או שאינו קיים כלל.

ואת ההכרח לזה מבארים אחרונים¹⁰⁶ – על יסוד דברי הרס"ג¹⁰⁷ שהענין ד"לא אד"ו ראש, לא בד"ו פסח" הוא או מן התורה או עכ"פ מימות משה רבינו, ומבאר את הסיבה מדוע "לא אד"ו ראש" – כי לא רוצים ששבת ויום הכיפורים יחולו בסמיכות, כי אז לא יוכלו לקיים את מצות תוספת שבת ויום הכיפורים מלבד אם יגרעו מקדושת היום שבת עי"ז שינהגו בזמן זה איסור מלאכה מצד יום הכיפורים.

שואלים על זה אחרים¹⁰⁸: אם כן הרי הענין ישנו בכל יו"ט הסמוך לשבת?

(103) ברכות מט, א.

(104) אמור כג, כז.

(105) שם לב.

(106) ביאור להר"פ פערלא לשהמ"צ רס"ג מ"ע לד-

לו (רצט, ג ואילך).

(107) הובא ביסוד עולם שע' ד' פ"ו.

(108) רבינו יצחק ב"ר ברוך – הובא ביסוד עולם שם.

(98) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סרמ"ב ס"א. לקו"ת צו יא, ד ואילך.

(99) ל' הכתוב – תהלים קיח, כז. וראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתכ"ט סי"ז.

(100) בברכה לתמימים, ליל א' דחה"פ (לעיל ע' 231).

(101) שו"ע אדה"ז אר"ח סרס"א ס"ד. סתר"ח ס"א.

(102) ר"ה ט, א. יומא פא, ב.

ומבארים אחרונים¹⁰⁶, שלדעת הרס"ג החיוב על הוספה הוא רק בשבת ויום הכיפורים, משא"כ בנוגע ליו"ט אין ענין זה. ובמילא מובן שביו"ט הסמוך לשבת היו"ט אינו מגרע מקדושת השבת, כי אין חיוב תוספת יו"ט, והתוספת דשבת אינה מגרעת מהיו"ט, אלא אדרבה – היא מוסיפה בקדושת היום.

וכמבואר באחרונים הנ"ל כיצד זה מתאים עם סוגיות הש"ס.

(ב) עד"ז לומדים אחרים בשיטת הרמב"ם – שהרמב"ם מביא את הדין תוספת רק בהלכות שביתת עשור¹⁰⁹, ולא בהלכות שבת או בהלכות יו"ט.

דבגמרא¹⁰², ועד"ז לפני זה בתורת כהנים¹¹⁰, כתוב הדין הן בנוגע ליום הכיפורים והן בנוגע לשבת והן בנוגע ליו"ט, וכך מקבלים גדולי הפוסקים, הרי"ף והרא"ש וה"בית יוסף" ואדמו"ר הזקן וכו'¹¹¹; משא"כ הרמב"ם בספר היד מביא את הדין רק בנוגע להלכות יום הכיפורים.

ונוסף לביאור¹¹² שהרמב"ם באמת אינו סובר שבשבת ויו"ט יש חיוב תוספת, ועוד ביאור¹¹³ – יש ביאור שלישי באחרונים¹¹⁴, שהרמב"ם סובר כמו הרס"ג.

היינו, שהרמב"ם באמת סובר שגם בשבת יש חיוב תוספת, אבל בהלכות שבת הוא סומך על מה שכותב בהלכות שביתת עשור בנוגע ליום הכיפורים – כי יכולים ללמוד על שבת מיום הכיפורים בקל וחומר [מכיון ששבת חמורה מיום הכיפורים בנוגע לעונשים (דיום הכיפורים בכרת ושבת בסקילה), שמזה מובן בנוגע לחומר הענין שעליו בא העונש].

ובפרט ע"פ הידוע בכללי הרמב"ם¹¹⁵ שאינו מביא דינים מחודשים שאינם מפורשים בש"ס, וגם זה אינו ענין המוכרח להביא, שהרי זה מובן בקל וחומר מיום הכיפורים, ובמילא מובן מדוע אינו מביא את זה בהלכות שבת.

משא"כ בנוגע ליו"ט שהוא קיל מיום הכיפורים, שם באמת אין את החיוב תוספת. וכפי שמסבירים האחרונים כיצד זה מתאים עם סוגיות הש"ס.

טו. אבל הפסק דין הוא, כפי שפוסק אדמו"ר הזקן – שאת זה לוקח מהרי"ף, הרא"ש וה"בית יוסף" – שגם ביו"ט ישנו חיוב תוספת.

אמנם, לכל הדעות ישנה שיטת המכילתא בזה,

או"ח סרס"א בקר"א ג'.

(113) שו"ת הרדב"ז ח"ב לשונות הרמב"ם סקי"ג.

(114) רי"ף פערלא שם ר, א.

(115) יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ב'.

(109) פ"א ה"ו.

(110) אמור כג, לב.

(111) נסמנו בלק"ש חי"ט ע' 58 הערה 20.

(112) מגיד משנה ולח"מ להרמב"ם שם. ב"י

לטואו"ח סרס"א וסתר"ה. ועוד. וראה גם שו"ע אדה"ז

שהמכילתא¹¹⁶ מתעכב על זה שבעשרת הדברות כתוב בלוחות הראשונות¹¹⁷ "זכור את יום השבת גוי"¹¹⁸ ובלוחות השניות¹¹⁷ "שמור גוי"¹¹⁹, ומבאר "זכור מלפניו ושמור מלאחריו, מכאן אמרו מוסיפין מחול על הקודש". שלימוד זה הוא רק בשבת ולא ביו"ט. דרש זה ישנו בעוד כמה מקומות¹²⁰; אך חידוש המכילתא הוא, שהלימוד כתוב בין דרשות שאינם אסמכתא, ומהם – שמהם למדים דינים מן התורה*, ובמילא דוחק גדול ללמוד שהלימוד הוא רק אסמכתא.

ומהו חידוש המכילתא? זה מובן מהמשל שמוסיפה המכילתא "משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו" [שהמשל מזאב כתוב בתורה בנוגע לבנימין – "בנימין זאב יטרוף"¹²³], וגם מובא בכמה מקומות הענין שבו בנימין נמשל לזאב, וכדלקמן].

פירוש המשל הוא, שזה שבשבת ישנה תוספת הוא כמו זאב שהוא עצמו טורף מלפניו ומלאחריו, ולא שאחרים מביאים אותו; ועד"ז בשבת אין זה שאחרים מוסיפים על השבת, אלא השבת עצמה טורפת.

היינו, שהחיוב תוספת שאודותיו מדובר בגמרא ובתורת כהנים, הוא חיוב על האדם, שיקבל על עצמו תוספת; משא"כ מצד לימוד המכילתא עושה את זה השבת עצמה**.

והנפקא מינה: מצד לימוד הגמרא וכו', אם הוא לא הוסיף והוא עושה מלאכה, הוא אינו עובר על הל"ת דעשיית מלאכה, אלא רק על העשה שהוא לא קיים – להוסיף מחול על הקודש, ובלשון הרוגצ'ובי¹²⁴: "דזה הוה גדר מצוה לא גדר איסור". וזוהי גם מצות עשה שהיא שוה בכל שבת ויו"ט.

משא"כ מצד לימוד המכילתא, בשבת השבת עצמה טורפת (ע"ד משל הזאב), ובמילא אין נפקא מינה האם האדם מקבל את התוספת או לא – הוא חייב להישמר

(* בדרשה שלפניו במכילתא: "זכור ושמור שניהם נאמרו בדבור אחד וכו'", ומזה נלמד דכל שישנו בשמירת ישנו בזכירה¹²¹, וכן בשאר הדוגמאות שבמכילתא שם – שמוזה נלמד דתמיד בשבת, יבום, וכלאים בציית הותרו וכו'. בדרשה שלאח"ז: תהא זוכרו באחד בשבת שאם יתמנה לך מנה יפה תהא מתקנו לשם שבת" – כדעת ב"ש¹²²: "ושלאח"ז ר' יצחק אומר כו' – שזכירת השבת בכל השבוע היא מ"ע מה"ת, כמובן מהרמב"ן עה"פ (הובא בשו"ע אדה"ז ס"ס ס"ד).

** ועכ"ל דהש"ס פליג על המכילתא (כהל' שבתות מנין), וכן הוא פסק ההלכה; אף שאפ"ל שגם המכילתא ס"ל – דעל האדם להוסיף בעיו"כ ויו"ט.

120) הובאו בתו"ש יתרו שם אות רכו.

121) ראה ברכות כ, ב.

122) ביצה טז, א.

123) ויחי מט, כז.

124) צפע"נ להרמב"ם שם.

116) עה"פ שבהערה 118.

117) ראה לקח טוב (פס"ז) תשא לד, א. עה"פ

שבהערה 119. וראה בארוכה תו"ש תשא (כרך כב)

ע' קסא.

118) יתרו כ, ח.

119) ואתחנן ה, יב.

מלעשות מלאכה במשך זמן מסויים, בין אם יש לזה איזה שיעור או שאין לזה שיעור, עכ"פ משהו¹²⁵, רגע כמימרא כמכה בפטיש, ואם הוא לא נשמר, הוא עובר על ל"ת.

דהחילוק בין מצות עשה למצות ל"ת הוא בנוגע לד' חילוקי כפרה¹²⁶, כמובא באגרת התשובה¹²⁷, ועוד כמה חילוקים.

טז. כמוזכר לעיל, המשל מזאב כתוב בנוגע לבנימין ש"בנימין זאב יטרוף".

וגם בנדון זה אין הפירוש שנותנים לו, אלא הוא עצמו טורף, כפי שמדמה זאת הרוגצ'ובי¹²⁸ למשל שבמכילתא שזאב טורף מלפניו ומלאחריו, שכן הוא גם בנחלת בנימין, כדאיתא בתוספתא¹²⁹, שבמקום א' מקדימה לעשות פירות לפני נחלות שאר השבטים, ובמקום אחר מאחרת מכל השבטים, שגם במשל זה הכוונה שהנחלה עצמה טורפת.

אבל עדיין חסר ביאור: הפירוש ש"זאב יטרוף" קאי על נחלתו של בנימין כתוב בתוספתא כנ"ל; אבל יש עוד ביאור כפי שמקשר זאת הרוגצ'ובי עם הגמרא¹³⁰ שהמזבח הי' בנחלתו של בנימין, שהמזבח נקרא "זאב" כפי שאומרת הגמרא בסיום מסכת סוכה¹³¹, וכפי שמביא שם הרוגצ'ובי שעיקר הקרבנות הי' התמידים, "את הכבש האחד תעשה בבוקר גוי"¹³², שזה שייך לזאב.

וצריך להבין: ע"פ הפירוש שזה קאי על המזבח [כהשיטות שבזה¹³⁰: האם "מדבחא" או "מקדשא – מקום המקודש לדמים"] – היכן ישנו הענין ד"טורף מלפניו ומלאחריו"? יז. ויש לומר הביאור בזה בפשטות:

עיקר ענין המזבח הוא ענין הקרבנות, ואפילו לפי התרגום ירושלמי¹³³ "בית מקדשא", הרי דובר כמה פעמים¹³⁴ על מה שאומר הרמב"ם¹³⁵ שעיקר ענינו של בית המקדש הוא "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"; ועאכו"כ ע"פ הדעה "מדבחא", ובפרט ע"פ הדעה "מקום המקודש לדמים" – שזה שייך לקרבנות דוקא.

ובנוגע לקרבנות כתיב¹³⁶ "ביום צוותו גוי", שמותר להקריב קרבנות רק ביום ולא בלילה.

וזהו הענין שהמזבח טורף לאחריו, שאת החלבים ואיברים מקריבים על המזבח במשך הלילה¹³⁷, שזהו ענין של "לטרוף" נוסף על זמנו. ועד"ז לפניו – ישנו הענין

(131) ראה סוכה נו, ב ובפרש"י ד"ה לוקוס.

(132) פינחס כח, ד.

(133) עה"פ שבהערה 123.

(134) לקו"ש חי"א ע' 116 ואילך.

(135) ריש הל' ביהב"ח.

(136) צו ז, לח.

(137) משנה ריש ברכות. פסחים סח, ב. מגילה כ, ב.

(125) ראה שו"ע אדה"ז סרס"א ס"ה. סתר"ח ס"ג.

(126) יומא פו, א. וראה לקו"ש אחרי שנה זו (חי"ז

ע' 194). ורש"י.

(127) פ"א.

(128) צפע"נ עה"ת ויגש מד, לד. ויחי שם.

(129) שביעית פ"ז ה"י. וראה גם ב"ר פצ"ט, ג.

(130) זבחים נד, א.

דתרומת הדשן שבאה מחצות לילה ואילך או משקרא הגבר¹³⁸, ועכ"פ – לפני הקרבת תמיד של שחר, שזהו תחילת עבודת היום.

וכאן ישנה גם ההדגשה שזה לא בא מבחויז, אלא המזבח עצמו טורף – כי זה ששורפים חלבים ואיברים כל הלילה הוא מפני שהמזבח טורף את זה, ע"ד "כל הראוי למזבח אם עלה (עליו) לא ירד"¹³⁹; ועד"ז תרומת הדשן היא חלק והתחלה דעבודת היום, כמסופר במסכת תמיד¹⁴⁰, וכמ"ש תוספות¹⁴¹ בנוגע לענין ד"אביי הוה מסדר סדר המערכה משמא דגמרא ואליבא דאבא שאול כו" – שאת זה אומרים גם עכשיו כל ישראל לפני התפילה.

יח. ויהי רצון, שיקויים "כל העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריב כו"¹⁴², שעד"ז הוא גם בנוגע למזבח, ועד"ז בנוגע לנחלת בנימין שהיא נחלה בארצנו הקדושה, "ארץ אשר . . עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"¹⁴³.

וכמבואר בתנחומא¹⁴⁴ שהקב"ה אמר ליחזקאל שילמדו "צורת הבית גו"¹⁴⁵, ואז "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית", וכאשר שאל יחזקאל: הרי נמצאים בתחילת הגלות, והאם עכשיו הוא זמן המתאים לזה? ענה הקב"ה שאדרבה – זהו האופן שיביא לבנין בית המקדש.

ובפרט שעכשיו כבר לכולי עלמא "כלו כל הקיצין"¹⁴⁶, והדיבור אודות ענין זה יביא שיהי' בעגלא דידן "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו"¹⁴⁷,

כולל הענינים הקשורים עם ספירת העומר וכו',

וע"י הענינים דעבודת האדם הקשורים עם יציאת מצרים הדומה לנר¹⁴⁸ (כמבואר במאמר¹⁴⁹), יביאו מעשינו ועבודתינו לגאולה העתידה הדומה לשמש¹⁴⁸, וכפי שיתבאר לקמן¹⁵⁰.

יט. כנהוג לאחרונה, נחלק את ההתוועדות לשני חלקים: חלק אחד עכשיו, והחלק השני יהי' בסיום חודש ניסן, שזהו גם מוצאי שבת, וראש חודש (ובאמצע יהי' ה"כינוס תורה" באסרו חג), שאז נשלים את שאר הענינים.

144 צו יד. וראה גם ויק"ר פ"ז, ג. יל"ש יחזקאל רמז שפב.
145 יחזקאל מג, יא.
146 סנהדרין צו, ב.
147 נוסח תפלת מוסף.
148 ראה מדרש תהלים ויל"ש תהלים לו, י.
149 סה"מ תש"ח ע' 153. שם ע' 164.
150 ראה ד"ה ובראשי חדישיכם (לקמן ע' 258).
ד"ה להבין ענין פסח שני (לקמן ע' 295).

ועוד. תו"כ צו ו, ב. רמב"ם שם ה"ב.
138 יומא כ, א (במשנה). רמב"ם הל' תמידין מוספין פ"ב הי"א.
139 זבחים פג, א (במשנה).
140 כח, טע"א (במשנה).
141 ד"ה אביי – יומא לג, א.
142 מנחות קי, א.
143 עקב יא, יב.

ובינתיים שישתו את הד' כוסות, ושייפעלו כל הענינים, בלשון הידוע – להמשיך את כל ההמשכות הקשורות עם אחרון של פסח, שמיני, עד ביאת משיח צדקנו הקשור עם מספר שמונה, שלכן יהי' אז הכינור של שמונה נימין¹⁵¹,

ונראה בעיני בשר ממש את כל הענינים, כמבואר בשער האמונה¹⁵², ועד באופן שזה לא יהי' פלא,

ויהי' הכפליים "זה", "הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו גו"¹⁵³, וכאו"א "מראה באצבעו ואומר זה"¹⁵⁴, בביאת משיח צדקנו.

[ציוה לנגן "והיא שעמדה". "על אחת". ניגון הכנה, ניגון אדמו"ר הזקן (בכא הרביעית – ג"פ), "ניע זשוריצי כלאָפּצי". "האָפּ קאָזאָק".

אח"כ הורה להכריז אודות הסדר. אח"כ בירך ברכת המזון, ונתן המצות והיין לר' מ. שי' מ. עבור הכינוס תורה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 8:25 לערך.

אחרי תפילת ערבית והבדלה – חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א מהנאספים שיחיו מ"כוס של ברכה".

טרם צאתו התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ".

151) ערכין יג, ב. וראה לקו"ת תזריע כא, ד.

152) פכ"ה (מד, ב ואילך). וראה גם תו"ח תצוה הפכ, א ואילך. ועוד.

153) ישעי' כה, ט.

154) ראה תענית בסופה. שמו"ר פכ"ג, יד.

ימי משיח – תשנ"ג

ואיש לא הבין למה ומדוע. כעבור כמה דקות החלו לצוץ שמועות שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כבר התפלל מעריב בחדרו, אך איש לא ידע אם השמועות הללו אמיות.

הסקרנים שבקהל יצאו החוצה לבדוק את המצב, וזה הי' המראה שנגלה לעיניהם: חדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מואר באור גדול; דלתות ג"ע התחתון נעולות מכל הצדדים; כל

• ליל א' דחג הפסח •

עם התקדש ליל החג, נאסף קהל רב ל-770 לתפילת מעריב עם כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

לאחר המתנה של כחצי שעה יצאו אל המרפסת ר' משה שי' קליין ור' בן ציון שי' סטאק והודיעו שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא ייצא היום לתפילה, ושהש"ץ יתחיל בתפילה. הדבר התקבל בהפתעה,

בלתי מוגה

אנשים יצאו במהירות משם, ואז נודע הדבר: כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א יוצא בעצמו ל"שפוך חמתך"!!!

התמימים שנכחו במקום, כחמישים במספר, הצטופפו ונדחפו קדימה ועמדו על המדרגות המובילות למדרכה. כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א יצא כשהוא יושב על כסא, בידו הק' אחז את ההגדה (הרגילה, שהיא גדולה יחסית) כשהוא משעין אותה על כתפו. משהגיע לפתח 770 הרים עיניו כלפי מעלה, סקר לרגע את הקהל והחל לומר את "שפוך חמתך". הי' נראה כי הוא קורא לאור הנר, אותו החזיק המשב"ק ר' שלום בער גאנזבורג משמאל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

כעבור כמחצית הדקה סיים, שוב הרים עיניו כלפי מעלה וסקר את הקהל שהחל לנגן "יחי", עודד את השירה כמה פעמים בתנועות ראשו הק' וחזר לחדרו הק'.

עד כאן תיאור חי ממה שעיינינו ראו ולא זר. להלן השלמת פרטים שנודעו מאוחר יותר:

כבר בשעה 7:05, לאחר שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הדליק נרות החג, התפלל מעריב בחדרו הק', ואז סימן לאות שרוצה לערוך את ה"סדר" מיד.

נודע שעריכת ה"סדר" היתה כרגיל; ב"קדש" שתי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את כל הכוס בהסיבה, ב"ורחץ" נטל את ידיו הק', ל"כרפס" אכל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א חתיכת בצל, ב"יחץ" שבר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את המצה בתוך הקערה לחמישה חלקים, הכניס לתוך שקית ואת האפיקומן הניח מתחת לכר.

ב"מגיד" אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את ההגדה, ובמשך כל זמן אמירת ההגדה לא הרכיב את משקפיו ("מגיד"

המזכירים מכונסים בחדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, ואין יוצא ואין בא. התקוה שעלתה בלב התמימים היתה שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עורך את הסדר עתה.

הש"ץ ר' לוי יצחק שי' שפירא התפלל תפילת מעריב בניגון חגיגי, ובסיום התפילה הלך הקהל איש איש לביתו. לא כן תלמידי התמימים, שחלק ניכר מהם נשאר ליד 770 ככוונה שלא ללכת לעריכת הסדר עד שייודע בבירור מה קורה בקודש פנימה.

התמימים ישבו והמתינו, ואז עלתה בליבם הסברה שאם אמנם כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עורך עתה את הסדר ייתכן מאוד שהוא ייצא אל הדלת הראשית ל"שפוך חמתך"! "לגילוי" שכזה איש לא פילל במצב הנוכחי, אך איש אינו מוותר על כך כל כך בקלות (יצויין שבשנים עברו, כשיצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ל"שפוך חמתך", התמימים שנכחו במקום עמדו במרחק מה, או, לחילופין, התחבאו מאחורי מכוניות וכדומה, ולא העיזו להראות את פרצופם. השנה, לעומת זאת, אין פוצה פה ומצפצף, וממילא כל אחד עושה ככל העולה על רוחו...).

בשעה 9:15 יצא המשב"ק ר' שלום בער שי' גאנזבורג לאמירת "שפוך חמתך" דרך היציאה הצדדית (המשמשת כניסה ויציאה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א למקוה ולאוהל). התמימים פירשו זאת שהוא עושה זאת כשליח של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, ומכך הסיקו שככל הנראה לא ייצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ל"שפוך חמתך".

אולם לא עברו שתי דקות, והדלת הראשית של 770 נפתחה לרווחה. כמה

בסיום הסדר שאל הריל"ג את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א האם ברצונו לחלק כעת מצה לאלו שלא קיבלו עד עתה מצות מכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, והשיב בחיוב.

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א יצא לפתח חדרו. הריל"ג הגיש אליו את המצות, והוא חילק לכל המקורבים שבכל שנה קיבלו מצה.

בין השאר נודע שלר' גרשון בער שי' גייקובסון חי"ק כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, וכן לד"ר רזניק שי', ובעת החלוקה בכלל הי' בפנים מאירות במיוחד. חלוקה זו ארכה כשתי דקות, ובסיומה חזר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדרו. השעה הייתה 9:35.

רק אז הלכו המזכירים וכן כל הקהל שעמד בחוץ בשמחה רבה לערוך את הסדר.

במטבח הישיבה "1414" חגגו התמימים את סדר פסח מתוך שמחה וטוב לבב, כשלקראת השעות הקטנות של הלילה מגיעים אנ"ש מקראון הייטס לצפות בתלמידי התמימים העורכים את הסדר ולהיזכר בימים הטובים...

הכל מעלים זכרונות נעימים מביקורי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א במטבח הישיבה עד לתשמ"א (כידוע שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הי' מגיע אז מידי פסח לפני עריכת הסדר ואומר שיחה, וכן הי' נכנס לתוך המטבח ומעיר כמה הערות).

המנהל הרוחני של הישיבה, ר' דוד שי' רסקין, התוועד עם התמימים והעלה אף הוא זכרונות מעריכת הסדרים ב-770 למעלה בשנים קדמוניות.

ארך כעשרים וחמש דקות). כשהגיע ל"מכות" שפך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את היין לתוך כלי שבור. ב"והיא שעמדה" הגביל את הכוס, ב"מצה זו" וב"מרור זה" נגע במצה ובמרור, ולברכת "אשר גאלנו" הרים את הכוס החל מ"לפיכך".

ב"רחצה" נטל את ידיו הק' בברכה, ב"מוציא-מצה" אכל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מהמצה בהסיבה, ל"מרור" ו"כורך" אכל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הן מהחסה והן מהחריין (יצויין כי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אכל את המצות ושתה גם את שאר הכוסות בהסיבה על צד שמאל, ולצורך זה סדרו כסא סמוך ועליו הניחו כרים לנוחות ההסיבה). בסיום "שולחן עורך" סימן כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שיבאו את האפיקומן.

כשהגיעו ל"שפוך חמתך" והמשב"ק יצא עם הנר, הודיעו לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שהדלת פתוחה והנ"ל עומד שם, אולם כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א רמז בידו הק' שאינו מסתפק בזה וברצונו לצאת, ואז יצא מיד אל הפתח הראשי כנ"ל.

לפני ברכת המזון רמז כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כאומר: "נו", והמזכיר שאל אודות "כוס של אליהו", והניד בראשו הק' לחיוב, ומזגו את כוסו של אליהו.

בסיום הסדר, כשמזגו מהכוס בחזרה לבקבוק, אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א: "נו", והבינו שהכוונה לניגון, וניגנו כל הנוכחים (חברי המזכירות הריל"ג, הריב"ק והרח"ק והמשב"קים ר' שלום בער שי' גאנזבורג ור' משה שי' קליין) "א-לי אתה" כנהוג, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ליווה אותם בניגון – "בם, בם, בם".

עריכת הסדר כולו ארכה כשעתיים.

לקראת מועד תפילת מעריב כבר עמדו במקום עשרות תמימים, ומרגע לרגע גדל הקהל. גם מקרב אנ"ש הגיעו אנשים נשים וטף, והמראה הזכיר את ההתאספות לאחר החזרה מה"תהלוכה". איש לא התכוון לערוך את הסדר בביתו לפני ה"שפוך חמתך" של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

לפועל התפלל היום כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א תפילת מעריב מוקדם יותר מאתמול - כבר בשעה 6:55, ואחר כך הדליק נרות החג והכין את הקערה. הקערה של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א היא, כרגיל, מטס של כסף שעליו מונחת מפה מקופלת שלוש פעמים, בתוכה המצות ומעלי' מונחים כל הדברים. יצויין כי היום, שלא כאתמול, הונחו הסימנים על מפיות ("נעפקינס") ולא על המפה עצמה.

נודע כי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הניח כל מין ומין בעצמו וסידר את הקערה; המשב"ק ר' שלום בער שי' גאנזבורג הגיש כל דבר ודבר לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שהניח אותו על הקערה. משסיים, קידש והחל בעריכת הסדר (השעה היתה 7:15). באותה עת נכחו בפנים הריב"ק והמשב"קים ר' שלום בער גאנזבורג ור' משה שי' קליין. מאוחר יותר הגיעו שאר חברי המזכירות: הריל"ג, הרחי"ק ור' ניסן שי' מינדל.

בכללות ה' הסדר כרגיל עם שינויים קלים מאתמול, כדלהלן:

ב"יחץ" שבר את המצה לשלושה חלקים וסימן לשבור לעוד שני חלקים, ואחר כך הכניס את הכל לתוך שקית ורמז להניחה במקום בו היתה אתמול.

ב"מוציא-מצה" וכן בעת אכילת האפיקומן, אכל כ"ק אדמו"ר מה"מ

• יום שלישי, ט"ו ניסן –

• יום א' דחג הפסח

לתפילות שחרית ומוסף לא יצא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

בשעה 3:30 אחה"צ התקיים מנין לקריאת התורה בזא"ל הקטן למעלה כשכל הדלתות הפונות לג"ע העליון פתוחות, ואחר כך התקיים במקום מנין לתפילת מוסף - תפילת טל. הש"ץ הי' ר' חיים שלום דובער שי' ליפקור, וכן נערכה ברכת כהנים בג"ע התחתון.

בסיום התפילה אמר כל הקהל את קאפיטל צ"ב פסוק בפסוק וניגנו "יחי", ואחר כך נסגרו הדלתות וכעבור דקה נודע אודות תפילת מנחה נאו.

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א נכנס אל החדר המיוחד בשעה 4:11. ב"שים שלום" ניגנו, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עודד את השירה.

בסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת למשך דקה וחצי; הביט לכל הצדדים, עודד קלות את השירה, ואז סימן לסגור את הוילון. יצויין כי היו הסתבכויות בפתחת הוילון, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א סימן בידו הק'. השעה היתה 4:23.

• ליל ב' דחג הפסח •

גם הערב לא יצא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לתפילת מעריב.

רבים מהתמימים שהפסידו אמש את מעמד "שפוך חמתך" בנוכחות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא ויתרו היום, וכבר משעות הצהריים החלו תמימים לתפוס עמדות תצפית טובות להערב.

שליט"א הרבה מצה, יותר מאתמול. את כל ארבעת הכוסות שתה עד תומן כאתמול. גם היום לא הרכיב את משקפיו.

אמירת ההגדה ארכה כארבעים דקות. כשהגיע ל"מכות", רמז כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באומרו: "נו!", והביאו את הכלי השבור ושפך לתוכו את כל השפיכות.

באמירת "מצה זו" ו"מרור זה" נגע במצה ובמרור כאתמול. אחרי "והיא שעמדה", במקום שכתוב "יעמיד הכוס ויגלה הפת", כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (בניגוד לאתמול) הזיז את הכוס עד לקצה השולחן, ובסיומו החזיר את הכוס למקומה. כמו"כ במקום שכתוב "יגלה הפת" משך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את המצה החוצה, והקפיד לעשות זאת דוקא באופן זה. כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אכל הרבה מרור, ובסיום "שולחן עורך" רמז על האפיקומן.

גם היום חייך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לד"ר רזניק שי', ומשסיימו כולם לקבל - חזר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדרו. כשנכנס הבחין בר' ניסן מינדל ורמז "נו", ומיד מסרו לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מצה לתת לו. אחר כך חילק כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לכל הנוכחים בתוך החדר, חברי המזכירות וכו'.

הסדר הסתיים הערב בשעה 9:15.

הנוכחים בקודש פנימה ציינו שבנוסף לכל השינויים האמורים לעיל, כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אף היסב היום יותר מאתמול.

אחר כך ספר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ספירת העומר בחדרו הק'.

כשנודע לתמימים שהיום לא ייצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ל"שפוך חמתך", עזבו בלב שבור והלכו לערוך את הסדר. בתוך הסדר קיבלו התמימים (כעין פיצוי) כמה דברים שנשארו מתוך קערת ליל הסדר של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, שהמשב"ק הואיל לתת לאחד מבחירי התמימים.

מיד לאחר שהמשיך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באמירת "הלל" לאחר "שפוך חמתך", יצא אחד המשב"קים אל הקהל והודיע שאין עבור מה לחכות כי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא ייצא הפעם ל"שפוך חמתך". [היו שבתחילה סירבו להאמין לדבריו - הם סברו שזה "תרגיל" שמטרתו לגרום לכך שהקהל ילך לביתו ואז ייצא כ"ק אדמו"ר מה"מ

כשהגיע ל"שפוך חמתך", המשיך הלאה ולא סימן כלום. מילאו את כוסו של אליהו לאחר ברכת המזון, ובסיום ההגדה בעת שפיכת הכוס החל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לנגן בפיו את הניגון "א-לי אתה", וכל הנוכחים ניגנו כאתמול כשכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מלוה את השירה כנ"ל.

מיד לאחר שהמשיך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באמירת "הלל" לאחר "שפוך חמתך", יצא אחד המשב"קים אל הקהל והודיע שאין עבור מה לחכות כי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא ייצא הפעם ל"שפוך חמתך". [היו שבתחילה סירבו להאמין לדבריו - הם סברו שזה "תרגיל" שמטרתו לגרום לכך שהקהל ילך לביתו ואז ייצא כ"ק אדמו"ר מה"מ

עודד כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את שירת "יחי אדוננו", אותה ניגנו במשך כדקה. כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עודד בתנועות קלות את השירה כששפתותיו הק' ממלמות כל העת, סקר את הקהל מולו, ואף התקרב לאדן המרפסת. כמה פעמים מלמל ברציפות ובתכיפות, ולסיום סימן לסגור את הוילון. הגילוי ארך 2 דקות ו-45 שניות.

כשנכנס' כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדרו הק', רצה הריל"ג לעשות הבדלה כרגיל, אך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א סימן בידו הק' תנועת ביטול. הנ"ל החל לשאול את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כמה שאלות, והבין שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א רוצה לעשות הבדלה בעצמו. פתחו את הסידור להבדלה, אך כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א דפדף לקידוש, וסימן להביא מצה. כשהביאו מצה עדיין לא הי' כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מרוצה, אז שאלו האם רוצה שלוש מצות שלימות, והשיב בחיוב. כמו"כ הכינו את כל הסימנים. לאחר שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עשה קידוש, אמר את כל נוסח ההגדה (וכן הי' גם למחרת).

• יום חמישי, י"ז ניסן – א' דחול המועד פסח •

בשעה 1:35 נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א למנחה, ובסיום התפילה יצא אל המרפסת, הביט לעבר הכלי זמר ובידו הק' עשה תנועה מסויימת (של עידוד?), ומיד לאחר מכן המשיך להביט על הקהל ולעודד בתנועות ראשו מעט. כעבור שניות ספורות הביט שוב לשמאלו וסימן לסגירת הוילון, והגילוי נמשך 35

(1) הבא לקמן - ע"פ זכרון ר' משה קליין.

• יום רביעי, ט"ז ניסן – יום ב' דחג הפסח •

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א התפלל בחדרו בשעות הבוקר, ואחר כך אכל סעודת יו"ט.

בשעה 11:30 התקיים המנין לקריאת התורה בז"ל הקטן כשכל הדלתות לג"ע העליון פתוחות, ובשעה 1:20 התקיים מנין למוסף וברכת כהנים כאתמול, ומיד אחר כך, בשעה 1:42, נכנס כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לתפילת מנחה בחדר המיוחד.

כבשאר תפילות החג, ניגנו ב"אתה בחרתנו" וב"שים שלום". בסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת, סקר את הקהל ועודד בתנועות חזקות את השירה "יחי... מלך המשיח לעולם ועד". במשך כל הזמן רחשו שפתותיו הק'. לאחר כ-2 דקות סימן לסגירת הוילון.

• מוצאי יו"ט ראשון • דחג הפסח •

בשעה 8:00 לערך נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לתפילת מעריב, ובסיום התפילה יצא אל המרפסת.

ר' יהודה שי' קעלער אמר את ההבדלה, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הביט כל העת על המבדיל - אלא שבאמצע העיף מבט לשמאלו לעבר השעון והקהל, וכן סידר את כובעו (כשידו נוגעת ב"עיני" הכובע) בתנועה מלכותית נדירה. כרגיל ענה "ליהודים גוי" ו"אמן" על הברכות, וכן "ברוך הוא וברוך שמו" על ברכת הגפן וסיום ברכת המבדיל.

לאחר סיום ההבדלה וברכה אחרונה

שניות בלבד. השעה היתה 1:48.

אדמו"ר מה"מ שליט"א.

ה"כינוס תורה" המסורתי של תלמידי התמימים, בארגונו והנחייתו של הת' יקותיאל שי' פלדמן (בנו של ר' זליג שי') מתות"ל 770, נערך בזאל למעלה בהשתתפות צוות ההנהלה, והתמימים התפללו עמוקות בעניני משיח וגאולה וכו'.

[א' התמימים סיפר שבסיום התפילה עמד ודיבר עם א' השלוחים בארה"ב, ופתאום ניגש אליהם יהודי א' מהאורחים (במקרה חובש מגבעת רגילה ולא שטריימל) ואמר בהתרגשות כנה: "רבותי, אני לא ליובאוויטשער, אבל מה שראיתי כאן הלילה זה ממש הפלאה'דיק"...

ואלו היו הנואמים: הת' יוסף יצחק שי' יעקבסון (בוסטון), הת' לוי יצחק שי' אזדאבא (מיאמי), הת' מ.מ. שי' קפלן (770), הת' יוסף ישעי' שי' ברוין (סידני), הת' שלמה שי' ליפש (ברינווא), הת' שלום דובער שי' הרצל (אהלי תורה), הת' שמעון שי' סטיינר (קליפורני), הת' אשר שי' פרקש (770), הת' משה אריאל שי' רוט ("קבוצה"), הת' לוי שי' הענדל (770) והת' מנחם דוב שי' דוברוסקין (ניו הייבן).

הוא המשיך להתעניין מה שלום כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, וכשמע שאיש שיחו הוא שליח מערי השדה, סיפר שגם אחד מבני משפחתו הוא רב בעיירה רחוקה בארה"ב והשיח את לבו שהלה זקוק לרפואה. מפליא הי' לראות איך אורו עיניו כשהשליח סיפר לו שגם בימים אלו עונה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א על מכתבים, מעניק את ברכתיו הק' ופועל ישועות כבימים ימימה, ומיד מיהר לשאול מאיזה פתח נכנסים למשרד המזכירות כדי שירשמו את שם בן משפחתו לברכה...].

לתפילת מעריב נכנס כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשעה 7:55, ובסיומה יצא אל המרפסת.

הגילוי נמשך דקה ו-10 שניות, והשעה היתה 8:07 (יצויין כי בפעם הזאת ניכר הי' איך שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מנגן בפיו הק' באופן בולט יותר מהרגיל).

עם פתיחת הוילון סקר את הקהל ממולו ומשמאלו והחל לעודד בתנועות קלות. הקהל ניגן בחיות מיוחדת, מיט א' מועד'דיקע שמחה, ומשך כל הזמן הכה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באצבעו ולפעמים בב' אצבעותיו הק', ועודד קלות. כעבור משך זמן החל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לעודד בתנועות חזקות לימין, לשמאל, מטה ומעלה במהירות ובחוזק, ומיד לאחר מכן סימן לסגירת הוילון. הגילוי ארך דקה ו-50 שניות, והשעה היתה 8:06.

בהתלהבות מיוחדת קיבל הקהל את ההודעה (שנמסרה ב"משיח" ביפערס") אודות ההקרנה של "מעמד ביעור חמץ", "הפרשת חלה" וכו', ורוב הקהל נשאר בביהכ"נ "מצפה לצפות" במעמד המיוחד. התודה על כך נתונה, איפוא, לחברי מרכז שידורי חב"ד ר' ח.ב. שי' הלברשטאם ור' ש.ב. שי' עבער.

מודעה קטנה של צעירי אגודת חב"ד המרכזית משכה את עין הקורא, והפנתה את שימת ליבו לאסיפה מיוחדת עם אנ"ש שיחיו מערי השדה השוהים בחצר בימי הפסח, שתתקיים ביום ה', א' דחוהמ"פ,

כרגיל בלילות חול המועד, נכח קהל גדול כולל הרבה "פנים חדשות" מיהודים מכל החוגים (הכולל את כל סוגי המגבעות והשטריימלאך) שבאים לראות את כ"ק

במקומו, שיהוו המשך להתוועדות זו. כן עורר בנוגע לאהבת ריעים שצריכה לשרור במחננו ובתוכנו, אשר כל ענינים אלו יוסיפו בודאי בבריאות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

ר' יקותיאל ראפ הציע למתאספים להתמקד, בין היתר, ב"סעודת משיח" – לעשות "שטורעם" גדול בענין זה, דהיינו, לקיים את "סעודת משיח" בכל מקום האפשרי.

הכינוס, אם כן, ננעל בכמה וכמה החלטות מעשיות בענינים העומדים על סדר היום.

כמו"כ התקיימה היום ב-770 אסיפה חינוכית והתוועדות חסידית לטכס עצות בחינוך. ההתוועדות, המתקיימת מידי שנה ע"י ר' יוסף מנחם מענדל ש"ל טננבוים – ישלח לו השי"ת רפואה שלימה וקרובה – נערכה השנה לזכותו.

.....

• יום שישי, ח"י ניסן – יום ההולדת של הרלוי"צ ז"ל, ויום כניסתו לבריתו של אאע"ה של יבלחט"א כ"ק אדמו"ר שליט"א – ב' דחול המועד פסח •

.....

בשעה 1:00 לערך התאספו יחדיו בבית רבנו שבבבל מאות ילדים וילדות שבאו להשתתף ב"כינוס פסח" כמידי שנה בשנה. ר' שמעון ש"ל העכט הנחה את הכינוס. בפתחת הדברים אמרו תהילים לרפואתו הקרובה והשלימה של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, י"ב הפסוקים ומאחז"ל, "יחי" וכו'.

המארגנים שילבו בתוכנית גם "תפילת מנחה במעמד ובנוכחות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א", אך ככל שחלפו הדקות

אור לח"י ניסן, בשעה 10:00 בערב בספריית לוי"צ ש"י צאגו"ח.

צויין כי אסיפה זו מתקיימת מידי שנה בשנה ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, "שמייקר ומחשיב אותה עד מאוד" – כך מדווח ר' דוד שי' רסקין, יו"ר צא"ח. באסיפה זו השתתפו רבים מהשלוחים הנמצאים כאן בימי הפסח, והבולטים ביניהם – ר' משה שי' לאזאר ור' שמואל שי' אזימוב. כמו"כ הי' שם ר' יקותיאל מנחם שי' ראפ משדה התעופה ע"ש קנדי – מנהל בית חב"ד.

האסיפה נפתחה בלימוד שיחתו הק' של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בענין חג הפסח, ולאחר מכן דנו בדברים העומדים על פרק הזמן, ועיקרם – "איך לפרסם את ביאת המשיח", ע"פ רצונו והוראתו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

מנהל צא"ח ר' שמואל מ.מ. שי' בוטמן הנחה את האסיפה, ובמהלכה שמעו ידיעות שנמסרו משלוחים אודות פעילותם. המסר של הרחמ"א שי' חדקוב, שנמסר באמצעות ר' דוד רסקין, קבע ברכה לעצמו. המזכיר ביקש להתייחס לכמה פרטים, ועיקרם:

א. כשמגיעים לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, צריך הדבר לפעול התרוממות מאוד נעלית, בתורה ומצוות ומעשים טובים, הן בכמות והן באיכות; כמו"כ צריכים לדאוג לשלוח דוחות לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, כמימים ימימה.

ב. כמו"כ הוסיף, שאצל חסידים צריך להיות "געשמאָק" ותשוקה מיוחדת לראות את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בכל הזדמנות אפשרית.

ג. לסדר התוועדויות, איש איש

משך זמן. לאחר מכן החל לעודד בחזקה בתנועות ראשו הק' מימין לשמאל ומלמעלה למטה, וכמו"כ משך כל העת הכה באצבעו הק' כרגיל ואף הגבי' את יד ימין גבוה מעט בעזרת יד שמאל. לסיום, סימן לסגירת הוילון. השעה היתה 7:45.

• **יום שבת קודש, י"ט ניסן –**

• **ג' דחול המועד פסח**

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א התפלל בחדרו בשעה 10:00 לערך, ובשעה 11:30 התקיימה קריאת התורה בזאָל למעלה.

לתפילת מנחה נכנס כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (לחדרו המיוחד) בשעה 1:35, ובסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת. בתחילה סקר את הקהל משמאלו באופן מיוחד ומשך זמן, לאחר מכן המשיך לסקור את הקהל ממולו ועודד את השירה בתנועות ראשו הק' מלמעלה למטה. משך זמן הי' מהורהר ("פאָרטראַכט"), ולסיום סימן לסגירת הוילון. הגילוי נמשך 3 וחצי דקות.

• **מוצאי שבת קודש**

בשעה 8:06 נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לתפילת מעריב, ובסיומה יצא אל המרפסת.

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הביט לרגע אל הקהל משמאלו, ולאחר מכן היישיר את מבטו אל המבדיל ר' יהודה שי' קעלער שעמד ממול (בשורות הראשונות, כרגיל), ובאמצע ברכה אחרונה פנה והביט לשמאלו.

לאחר מכן החלו לנגן "יחי". כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מלמל בפיו משך

"ועדיין לא בא", נאלצו "למשוך" את הזמן בציפי' ובתקוה שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ייצא.

ואכן, בשעה 3:25 נודע על דבר תפילת מנחה, וכעבור כמה דקות של שירה אדירה ("מפי עוללים ומבוגרים") "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד", יצא א' מעוזרי המשבקי"ם והודיע... אשר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא יוצא לתפילת מנחה...

הסקרנות, כמו גם הדאגה משלמו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א "אילצו" את חברי המזכירות לספר כי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ביקש את הסידור ואמר את ה"קרבנות" כרגיל בחדרו, ומשסיים לא סגר את הסידור (כפי שעושה תמיד ואז מבקש לצאת לחדר המיוחד) אלא המשיך בתפילת "אשרי" ושמו"ע...

• **ליל שבת קודש**

כ-4 דקות לאחר זמן הדלקת נרות, יצא א' מאנשי המזכירות והודיע: "קבלת שבת נאו". "מרכז שידורי חב"ד" הספיק לשדר תיכף את ההודעה והביפרים צפצפו לבעליהם: "תפילה נאו!" ומכל השכונה החלו לרוץ לבית הכנסת.

הש"ץ ר' לוי יצחק שי' אברמוביץ' התפלל בנעימות מיוחדת ו**במתניות**, מה שסייע בידי המאחרים לא להחמיץ...

עם סיום התפילה בירכו וספרו ספירת העומר (הי' זה כ-10 דקות לאחר השקיעה - 7:40).

בסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת, ושהה כ-4 דקות. בתחילה עודד קלות וסקר את הקהל, ואח"כ הי' מהורהר ("פאָרטראַכט")

לשמאלו, ובפיו הק' היתה ניכרת עניית ה"אמנ"ס", ובסיום הקדיש החלו לנגן "יחי" (בליווי כלי זמר). כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א סקר את העומדים משמאלו ומולו (שפתותיו הק' רחשו כל העת), עודד את השירה בתנועות קלות בראשו הק', וכעבור משך זמן פנה לשמאלו ובתנועת ידו הק' סימן לסגירת הוילון. הגילוי נמשך דקה וחצי, והשעה היתה 4:18.

בתפילת מנחה נכחו גם ד"ר קפלן וד"ר טישוולץ שיחיו, ועמדו על המרפסת מאחורי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

היום פעל "טייפ" בחדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א - קלטת של "ניחח", ובין הניגונים ה' גם ניגון הקפות להרלוי"צ ז"ל, שידוע שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מאוד מחבב את הניגון הזה ובשנים האחרונות ה' מנגנו מידי שבת בעת ההתוועדות (אחרי חלוקת המשקה). בכגון דא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מלווה ומעודד את השירה באצבעותיו הק', אך הפעם, שלא כרגיל, פנה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המשב"ק ר' שלום בער שי' גאנזבורג ואמר בפיו הק': "נו", ותוך כדי כך הניף את ידו השמאלית הק' כתנועת עידוד. המשב"ק לא התבלבל ומיד שאל באם כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מתכוין שיצטרף לניגון ("מיט-זינגען"), והניד בראשו הק' לחיוב, וכך ניגן המשב"ק כמה דקות יחד עם הטייפ, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הירבה לעודד בידו הק' כשמקמץ אצבעותיו.

• ליל שביעי של פסח •

עם התקדש חג (בשעה 7:17) נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לתפילת מעריב. הידיעה עברה מביפר לביפר (כמו

כל הזמן, התקרב למעקה המרפסת וסקר את הציבור, ולאחר מכן התיישב. לקראת סיום החל לעודד בחזקה מימין לשמאל, ואח"כ סימן לסגירת הוילון, אלא שהדבר לא נראה ברור, ובינתיים כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א המשיך לעודד מימין לשמאל והמשיכו לנגן, ושוב סימן לסגירה. הגילוי נמשך 4 דקות ו-40 שניות והשעה היתה 8:25.

בעת שהותו במרפסת היתה ידו הק' הימנית מוגבהת מהרגיל, וכעבור משך זמן הגב' את ידו הימנית בעזרת ידו השמאלית, "כלפי חוץ", למראה עיני הקהל...

[יצויין כי בחדשים הראשונים של שנה זו כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הקפיד להסתיר את ידו הימנית ע"י יד שמאל, ולאחרונה אינו נוהג כך, ואדרבה - מכה בידו באצבעות יד שמאל על יד ימין, ויתירה מזו בימים האחרונים - **שמגבי'** את יד ימין, כפי שהי' לביל שבת, ובעיקר בתפילה זו. ויהי רצון שנזכה תיכף ומיד ל"והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים"].

• יום ראשון, כ' ניסן -

• ד' דחול המועד פסח •

קריאת התורה של חול המועד התקיימה (בזמן התפילה -) בשעה 10:30 לערך.

לתפילת מנחה נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בשעה 4:04, כשהקהל מנגן "יחי אדוננו" (בניגון "חיילי אדוננו").

בסיום התפילה יצא אל המרפסת, כאשר ה"חיובים" אחזו לפני קדיש בתרא. כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הביט

בהתוועדות השתא השתתפו גם ר' שלום בער שי' פרידמן מאיטלי' והרב גרשון מענדל שי' גרעליק - רבה של מילאנו.

ר' דוד רסקין שב ועורר אודות גודל חשיבות ה"תהלוכה" של שביעי של פסח, ובהקשר לכך סיפר כמה וכמה סיפורים וחזר על שיחות של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בענין זה. במהלך ההתוועדות הביע את משאלתו ותקוותו, כמנהגו מידי שנה בשנה, שבעת ה"תהלוכה" יירד מטר זלעפות ויקיימו התמימים "מסירת נפש" בהליכתם "באש ובמים"... (לכולם זכורה תהלוכת חג השבועות תשמ"ט כאשר קויימה משאלתו **במילואה** וגשם עז ניתן על ההולכים, הן בהליכתם והן (וביתר שאת) בחזרתם, והדבר עשה רושם עז על מתפללי בתי הכנסת...).

ההתוועדות נמשכה עד אור הבוקר והסתיימה, כנהוג, בריקודים. לאחר מכן התיישבו המתוועדים הנ"ל והתוועדו עד **לתוך הבוקר**.

• יום שני, כ"א ניסן – שביעי של פסח

בשעה 8:00 לערך התפלל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שחרית בחדרו הק'; ובשעה 1:00 התקיימה קריאת התורה בזא"ל הקטן למעלה, כשכל הדלתות הפונות לחדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א היו פתוחות עד לסיום הקריאה.

בשעה 2:00 לערך נכנסו מנין אנשים לתפילת מוסף ב"הול", ואליהם הצטרפו כל הכהנים שרצו לזכות בברכת כהנים במנין זה. בסיום התפילה נסגרה דלת חדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, וכעבור דקה נודע אודות תפילת מנחה.

בעש"ק), אם כי רוב הקהל כבר הי' ב-770, מוכן מבעוד מועד.

התפילה קצרה משל שבת, ובשעה 7:30 (שעת השקיעה) סיימו את התפילה.

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א יצא אל המרפסת בעת אמירת קדיש בתרא, הביט-סקר משמאלו וממולו, ובסיום הקדיש החל הקהל לנגן "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד". כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א המשיך לסקור את הקהל ולאחר מכן פנה לימינו, לעומדים בפירמידה, ועודד בתנועות קלות בראשו הק'.

כעבור משך זמן החל לעודד בתנועות נמרצות לכל הכיוונים, מעלה ומטה ימין ושמאל, והקהל הגביר את שירתו. כעבור 2 וחצי דקות סימן לסגירת הוילון (הסימן ניתן בראשו הק' ולאחר מכן אף בידו הק'). הקהל המשיך בהתלהבותו - גם לאחר כניסת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדרו הק' - לנגן "יחי" במשך מספר דקות.

במשך הלילה התקיימו כו"כ התוועדויות בכל רחבי השכונה. בין המתוועדים היו: ר' י.כ. - בא' מבתי אנ"ש, ר' ניסן שי' מאנגל - ב"הדר התורה", ר' שלום דובער שי' וישצקי - בביהכ"נ "פרנקל", ור' מיכאל אהרן שי' זליגסון - בביהמ"ד לתורה ותפילה.

בשעות הקטנות של הלילה התקיימה ב-770 ההתוועדות (בה' הידיעה) של ר' דוד שי' רסקין, מנהל רוחני של ישיבת תות"ל המרכזית, הנוהג מזה שנים לקיים בליל שביעי של פסח התוועדות מיוחדת לתלמידי ה"קבוצה", בשפת לה"ק, ו"כל דיכפין" יכול אף הוא להצטרף למעגל המתוועדים במזרחו של 770.

הלכו... ר' לוי יצחק שי' אברמוביץ' התפלל לפני העמוד, ובסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת.

הקהל ניגן "יחי", כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הביט על העומדים מולו והתקרב מעט, ועודד קלות את השירה. כל הזמן היכה באצבעו כרגיל, ולסיום רמז בתנועת ראשו הק', ומשהרמז לא הובן כראוי - סימן כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בתנועה קלה בידו הק' לתמיהה ומיד נסגר הוילון. הגילוי נמשך 2 דקות והשעה היתה 8:10.

ע"פ התוכנית - כפי שהודפסה במודעה שתלתה בבית הכנסת - כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א יקבל בתוך 770 את פני החוזרים מה"תהלוכות" (ולא בפתח הראשי, כמידי שנה). יצויין כי דבר זה נעשה בתיאום עם מארגני ה"תהלוכה" והמזכירות של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, אך עד הרגע האחרון לא תהי' וודאות איך יפלו הדברים...

ואכן רבים מהתמימים המתנינו בחוץ ממול הפתח הראשי, ובשעה 10:45 לערך הגיע הריל"ג מביתו, וכן הופיע הרחיק"ק, וכולם "עמדו הכן" לקראת השעה 11:00, מועד המשווער לצאת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, לאחר שאחרון ההולכים הספיק לחזור ל-770.

בשעה 10:55 נודע שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ייצא בתוך דקות אל המרפסת, והקהל החל לנגן בעוז "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד".

לקראת כניסת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, החלו מספר תמימים לנגן את מארש נפוליון. חלק מהתמימים ניגנו זאת על המילים "יחי", וקבוצה גדולה שעמדה משמאל המרפסת ניגנה בעוז "יחי" בניגון הרגיל, לעומת רוב הקהל שניגן את

בשעה 2:25 נכנס כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדר המיוחד לתפילת מנחה, לקול שירת "יחי אדוננו".

הש"ץ ר' דוד שי' רסקין ניגן "אתה בחרתנו", וכן בהגיעו ל"שים שלום".

בסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת. בתחילה אף התפיס את ידו השמאלית הק' במעקה המרפסת והתקרב סמוך ממש לקצה המרפסת כדי לראות את כל העומדים מתחת', וכך משך זמן נשאר מכופף מעט כלפי מטה בהביטו חזק על הקהל, וניגן בפיו הק' ועודד את השירה בתנועות ראשו הק'. לאחר מכן התיישר והמשיך לעודד, וכעבור 6 וחצי דקות סימן לסגירת הוילון.

בשעה 5:30 נקבצו רבים מתושבי השכונה על יד 770. היתה זו שעת היציאה ל"תהלוכה", ואנשים נשים וטף הגיעו למרות מזג האוויר הסגרירי - לראות את המחזה הק' כאשר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מלווה את התהלוכה. אך כעבור משך זמן יצא ר' דוד רסקין, האחראי על ה"תהלוכה", ופצח במארש הנצחון הידוע. הי' זה איפוא אות ליציאה ל"תהלוכה", הוי אומר שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לא יוצא אל ההולכים...

• ליל אחרון של פסח •

בין התמימים הרבים שצעדו ב"תהלוכה" היו גם שהלכו למקומות לא רחוקים - ע"מ לחזור ולהיות נוכחים בתפילת מעריב. לפועל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נכנס היום לתפילה מאוחר מהרגיל, בשעה 7:55, וכפי הנודע (מעדי רא' שהיו במקום -) 770 הי' ריק כמעט לחלוטין, למעט הזקנים וקומץ יחידים ש"הספיקו" לחזור או כלל לא

המארש...

בשירה. מאוחר יותר נודע ע"י אחד המזכירים, שבאותה שעה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הכה בידו הק' ע"ג הסידור, ניגן בפיו ועודד בתנועות ראשו הק'.

כאשר הש"ץ אחז באמצע קדיש בתרא, יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אל המרפסת, הביט לשמאלו וסקר את הקהל ממולו.

עם סיום הקדיש החלו לנגן "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד", וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עודד בתנועות קלות בראשו הק', ובמשך כל הזמן מלמל בשפתותיו הק', וכן התקרב מעט למרפסת וסקר את הקהל. כעבור דקה ומחצה סימן בתנועת ראשו הק' לסגירת הוילון.

לקראת השעה 6:00 החלו האנשים למלאות את בית הכנסת להשתתף ב"סעודת משיח" המרכזית בבית משיח, ובשעה 6:30 הי' 770 מלא מקיר לקיר (גבאי בית הכנסת דאגו לייך ומצות, בנוסף למה שכאו"א הביא מביתו). ניגנו את כל עשרת הניגונים שלימד כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, כמו"כ ניגנו את הניגון החדש של י"א ניסן – "אָט אָט קומט משיח", וכן בהמשך לזה לימד ר' חיים שלום דובער שי' ליפסקר את המאמר ד"ה "והחרים" תשמ"ט.

בשעה 7:50 נודע, לשמחת והפתעת הכל, אודות צאתו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לניגונים ואמירת "לחיים". בשעה 7:56, לקול שירת "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד" בניגון "חיילי אדוננו" (ניגון זה מקבל משנה תוקף היום, שהרי ביום הזה מאיר גילוי אורו של משיח ומסוגל ביותר וביותר להתגלותו), יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א היישר אל המרפסת, ועם פתיחת הוילון הגביר הקהל את שירתו למשך זמן, בהתלהבות

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א נכנס היישר אל המרפסת, והוילון נפתח לקול תרועת הניצחון. כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הביט כ-20 שניות לעבר אותה קבוצה משמאל המרפסת ועודד בראשו הק', לאחר מכן סימן לסגירת הוילון – בהביטו שמאלה. הריל"ג החל לסגור, אלא שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א המשיך מעט לעודד, והדבר הטיל ספק בסגירת הוילון... אך כעבור 30 שניות נוספות סימן שוב, והפעם בכירור יותר ובידו הק', ותיכף סגרו את הוילון. הגילוי ארך כדקה.

• יום שלישי, כ"ב ניסן –

אחרון של פסח •

שחרית ומוסף התפלל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בחדרו הק', ובשעה 11:30 התקיימה קריאת התורה בזאָל הקטן למעלה בסמיכות ל"הול", והדלתות היו פתוחות גם לאחר מכן באמירת "יזכור" ותפילת מוסף וברכת כהנים שהתקיימו אף הם ב"הול" בסמיכות לג"ע התחתון (-) שלא כפעמים הקודמות בחג, שעמדו בתוך ג"ע התחתון בסמיכות לחדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א). מיד לאחר מכן נסגר חדרו של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

בסיום התפילה, 12:10, המתין הקהל לצאת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לתפילת המנחה (שמועדה המשוער – בעוד כשעה, בעקבות שעון קיץ).

בשעה 1:35 נכנס כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לחדר המיוחד לתפילת מנחה.

גם היום ניגן הש"ץ והקהל ב"שים שלום", וע"פ תנועה מיוחדת נודע לקהל שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מעודד את השירה (מבעד החלון) והקהל התחזק

אמירת ההבדלה היתה ע"י ר' יהודה שי' קעלער, "המבדיל בבית משיח", ובמשך כל ההבדלה הביט עליו כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, וענה כרגיל "ליהודים גו"ו ו"אמן" על הברכות (כמו"כ ענה "ברוך הוא וברוך שמו" על ברכת הגפן וסיום ברכת המבדיל, כרגיל). בסיום ההבדלה פנה לשמאלו וחזר להביט על המבדיל עד לסיום ברכה אחרונה, ולאחר מכן החל הקהל לנגן "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד".

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עודד קלות בראשו הק', ובתוך פחות מחצי דקה סימן לסגירת הוילון. הגילוי נמשך 2 וחצי דקות, והשעה היתה 8:20.

הגבאי ר' זאב יחזקאל הכהן שי' כ"ץ חילק מהיין שהואיל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לתת עבור משתתפי הסעודה, וכך זה הי': הריל"ג שאל את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אודות נתינת בקבוק למשתתפים, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הסכים על כך ומזג מהבבקוק לכל הנוכחים בחדר, ולאחר מכן הוציאו את הבקבוק עבור הקהל.

הסעודה נמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה, בהתוועדות חסידות. בין המתוועדים - ר' מיכאל שי' טייטלבוים, הרב גרשון מענדל שי' גרליק, ר' אברהם לוי שי' ליפסקר, ר' חיים שלום דובער ליפסקר, ר' שלמה שי' מג'סקי, ר' פינחס שי' קארף, ר' נחמן שי' שפירא ועוד.

א' המזכירים סיפר שגם הערב ניגן הטייפ (מניגוני התוועדות) בחדרו הק' של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ניגן בפיו בקול.

ד"ר לייב שי' רזניק ביקר הערב אצל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (יצויין כי הלה שהה בחצר במשך כל ימי החג).

רבה יותר מאשר בכל התפילות.

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, בפנים מאירות במיוחד, הניד בראשו הק' "לחיים" לקהל, ועודד את השירה. ההריל"ג התקרב אף הוא עם כוסית "לחיים", וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א השיב לו.

לאחר מכן סימן הריל"ג להפסיק לנגן, ומישהו התחיל לומר את מילות השיר בטון של הכרזה והודעה, וכולם חזרו אחריו ארבע פעמים "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד". כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ענה "אמן" והניד בראשו הק' מעט, ולאחר מכן החלו לנגן ג' תנועות להבעש"ט, ולאחר מכן "א-לי אתה" לאדמו"ר הזקן, ובניגון זה היתה ארשת רצינית יותר על פני כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, ובאצבעותיו הק' עודד את השירה כרגיל.

לאחר מכן ניגנו את ניגון ה"קאפעליע" לאדמו"ר האמצעי, ובניגון זה עודד כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מעט והמשיך לענות "לחיים" לקהל, ולפתע עצר את הניגון בתנועת ידו הק', והריל"ג שאל באם להמשיך ונענה בשלילה, ושוב שאל האם להתפלל מעריב ונענה בחיוב.

קהל כבר הכריז "והוא רחום", אלא שהריל"ג ביקש להמתין ושאל את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באם יסכים להיכנס לחדר המיוחד לתפילת מעריב, והניד בראשו הק' לחיוב.

הגילוי (שכמו "נקטע באמצע") נמשך 7 דקות, והשעה היתה 8:04. באותה עת בה סגרו את הוילון וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א נכנס פנימה לחדרו ניגן הקהל "יחי אדוננו", וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עודד מעט את השירה. אח"כ התפללו מעריב, ובסיום התפילה יצא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שוב אל המרפסת.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאו!